

Crna Gora

Zavod za školstvo

**METODIČKI MODELI ZA POBOLJŠANJE VJEŠTINA
ČITANJA I PISANJA U I CIKLUSU OSNOVNOŠKOLSKOG
OBRAZOVANJA**

1. UVOD

Čitanje i pisanje su jezičke vještine na kojima se temelji obrazovanje. U Crnoj Gori proces opismenjavanja sistemski započinje polaskom u školu, na uzrastu 6 godina, dok je razvoj pismenosti kontinuirani proces koji pripada cjeloživotnom učenju.

Novija istraživanja pokazuju da su za razvoj vještine čitanja i pisanja važne predčitalačke i čitalačke vještine, a da razvoj vještine čitanja započinje u drugoj godini života, a ne polaskom u osnovnu školu, kako se to dugo smatralo. U predčitalačke vještine ubrajaju se: funkcija i svrha pisanog jezika; pojmovi o tehničkim i dogovornim karakteristikama pisma; svijest o upotrebi glasovne strukture riječi u čitanju; grafo-foničko značenje koje se javlja između šeste i sedme godine života, a kod neke dece i ranije.

Tokom kreiranja materijala Putokaz (2007) sprovedeno je istraživanje (uzorak 298 učenika II razreda) instrumentom koji procjenjuje tri oblasti: fonološke, sposobnosti čitanja i pisanja. Rezultati ukazuju da 6% testiranih ima teškoće u ovladavanju vještinama čitanja i pisanja.

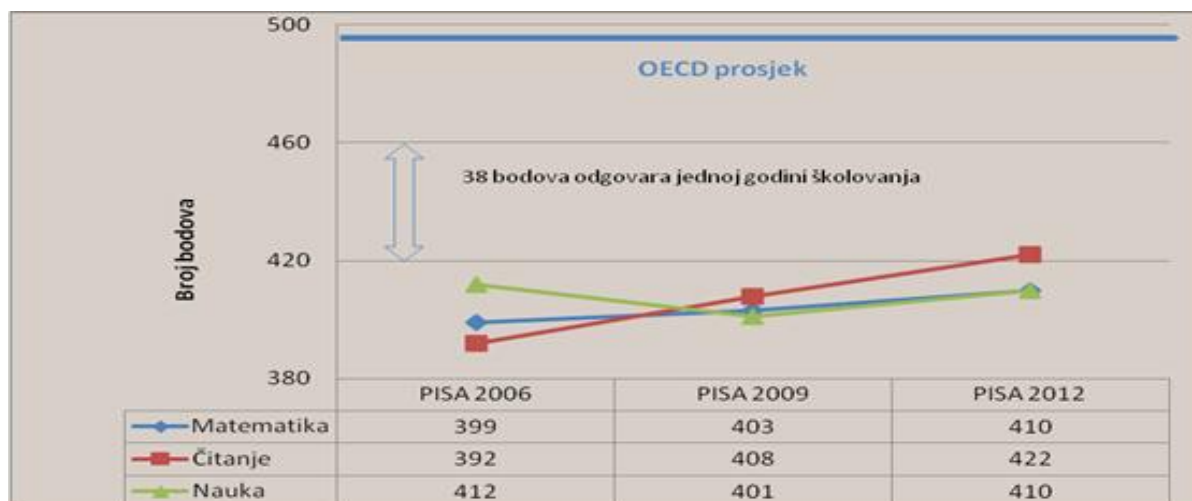
U JU OŠ „Savo Pejanović“ (2010) urađena je analiza interno-eksterne provjere znanja na kraju II ciklusa iz nastavnog predmeta Crnogorski, srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost. Nalazi govore o tome da se učenici u dovoljnoj mjeri ne fokusiraju na zahtjeve, daju nepotpune odgovore na pitanja, ne vode računa o pravopisu i gramatici, ne razlikuju riječi po postanku i dr.

Nakon sprovedenog MICS4 istraživanja (2013), UNICEF i MONSTAT su, pored ostalih, produbili korpus podataka u odnosu na temu Indeks razvoja u ranom djetinjstvu – pismenost i poznavanje brojeva. Preporuke fokus grupe su usmjerene na učenje kroz igru, ovladavanje sadržajima koji se odnose na simbole, korišćenje štampanog materijala za najfrekventnije riječi iz svakodnevnog života i komunikacije, izrada didaktičkog materijala za učenje slova i brojeva.

U godišnjem izvještaju Nadzorne službe Zavoda za školstvo za predmetni program Crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost uočeni su nedostaci koji se odnose na organizaciju časa koja je usmjerena na sadržaje rada, a ne ciljeve; pristup radu na neumjetničkom tekstu nije dovoljno analitičan – izostaje temeljnije čitanje/slušanje i analiza; broj održanih časova dopunske i dodatne nastave u odnosu na planirano je manji, a njeni efekti se rijetko analiziraju.

Rezultati PISA testiranja 2012. godine pokazuju da su prosječna postignuća naših učenika iz čitalačke pismenosti sljedeća: 2006. godina – 392 boda, 2009. godina – 408 bodova i 2012. godina – 422 boda. Osim toga, 80% nije uspjelo da riješi zadatke srednje težine. Prosječno postignuće na PISA testiranju 2012. godine iz oblasti naučne pismenosti je 410 bodova, a rezultati pokazuju da nije ostvaren napredak u oblasti naučne pismenosti koja je u direktnoj sprezi sa čitalačkom.

Slika 1: PISA

U procesu izvođenja početne nastave čitanja i pisanja mogu se prepoznati tri povezane komponente: pripremni period, period početnog analitičko-sintetičkog čitanja i pisanja i period usavršavanja čitanja i pisanja. Pravilno postavljena početna nastava čitanja i pisanja uspjeh je za savladavanje ostalih nastavnih predmeta tokom cjelokupnog školovanja pojedinca. Međutim, uočava se nesklad između književnih i jezičkih ciljeva u programima, te da su književni ciljevi visoko postavljeni. Praksa govori da jedan broj učenika pokazuje određena odstupanja u savladavanju vještina čitanja i pisanja. Pretpostavka je da korijen ovih teškoća proizilazi iz toga što nastavnici ne prepoznaju da jedan procenat učenika ima teškoće u ovladavanju vještinama čitanja i pisanja te im ne prilagođava nastavu shodno njihovim potrebama. Potrebno je preko metodskih instrukcija ukazati nastavnicima kako mogu reorganizovati nastavu u cilju poboljšanja kompetencija učenika.

2. CILJEVI METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

U procesu izvođenja početne nastave čitanja i pisanja mogu se prepoznati tri povezane komponente: pripremni period, period početnog analitičko-sintetičkog čitanja i pisanja i period usavršavanja čitanja i pisanja.

Pravilno postavljena početna nastava čitanja i pisanja uspjeh je za savladavanje ostalih nastavnih predmeta tokom cjelokupnog školovanja pojedinca. Međutim, uočava se nesklad između književnih i jezičkih ciljeva u programima, te da su književni ciljevi visoko postavljeni. Praksa govori da jedan broj učenika pokazuje određena odstupanja u savladavanju vještina čitanja i pisanja.

Pretpostavka je da korijen ovih teškoća proizilazi iz toga što nastavnici ne prepoznaju da jedan procenat učenika ima teškoće u ovladavanju vještinama čitanja i pisanja te im ne prilagođava nastavu shodno njihovim potrebama. Potrebno je preko metodskih instrukcija ukazati nastavnicima kako mogu reorganizovati nastavu u cilju poboljšanja kompetencija učenika.

Procjena je sprovedena kroz dvije komponente: 1) Utvrđivanje karakteristika predčitalačkih vještina u I razredu, čitalačkih vještina u II razredu i pisanju u III razredu; 2) Analiza rezultata dece na interno-eksternoj provjeri znanja.

Kao prvo, sprovedeno je ispitivanje karakteristika dece u I ciklusu osnovnog obrazovanja što podrazumijeva: detektovanje i opis svojstava predčitalačkih vještina u I razredu, čitalačkih vještina u II razredu, pisanja i razumijevanja pročitano u III razredu.

U svrhu procjene se kao polazni instrument koristio Putokaz koji je standardizovan u skladu s aktuelnom situacijom, dakle modifikovan i prilagođen da bi se dobile karakteristike dece koje se odnose i dovode u vezu sa ciljevima programa opismenjavanja.

Odabrano je 5 pilot škola za sprovođenje Ispitivanja i dalju primjenu novodefinisane metodologije. To su osnovne škole: „Maksim Gorki“, Podgorica, „Milan Vukotić“, Golubovci, „Aleksa Đilas Bećo“, Mojkovac, „Stefan Mitrov Ljubiša“, Budva, „Ivan Vušović“ Nikšić. U svakoj od pet škola se po principu slučajnog uzroka biralo po jedno odjeljenje I, II i III razreda u kojem su deca testirana: individualno i grupno.

Bilo je potrebno uraditi dvije vrste testova. Test za procjenu učenika u I razredu, koji je primijenjen individualno, obuhvatio je 136 učenika I razredu pomenutih škola.

Nakon toga testovi za učenike II i III razreda koji su se zadavali grupno. Instrument za učenike II razreda je koncipiran po formi testa za koji su kao polazna osnova korišćeni zadaci iz Putokaza, standardizovani za ove potrebe, na uzorku od 136 učenika. Posmatralo se umijeće učenika da čitaju kratku riječ, razumiju pročitano, zapišu sa razumijevanjem pročitano, vizuelni kapacitet, sposobnost predviđanja i sl.

Procjena čitanja i pisanja učenika III razreda obuhvatila je 128 učenika. Odabrani su kalendarski, razvojno i obrazovno primjereni zadaci. Tokom primjene se posmatralo

umijeće učenika da pročita i razumije ono što je pročitao, zapiše ono što je pročitao i piše kratku priču na osnovu zadatih slika. Cilj je bio detektovanje i opis svojstava pisanja i razumijevanja pročitano.

Usljedila je analiza rezultata interno-eksterne provjere znanja u I ciklusu za predmetni program Crnogorski-srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnost. Iz teksta su analizirani zadaci koji su procjenjivali vještine čitanja, pisanja, razumijevanja pročitano i primjenu interpunkcije (4., 5., 6., 7., 12. i 13.).

Kroz *Upitnik za nastavnike* željeli smo da dobijemo informacije o tome na koje teškoće nastavnici nailaze u samom procesu opismenjavanja. Broj ispitanih nastavnika je 83.

Pitanja su raspoređena prema oblastima: karakteristike učenika, ostvarivost ciljeva predmetnoga programa, primjena didaktičkih sredstava, preporuke u odnosu na metode rada i sl. Na neka pitanja se odgovaralo procjenom broja učenika na koje se neka karakteristika i/ili pojava odnosi; na neka se odgovaralo tako što su birali stepen slaganja u odnosu na postavljenu tvrdnju koji se kreće u rasponu od potpuno se slažem do uopšte se ne slažem, na neka pitanja se odgovara sa DA/NE; na neka su slobodno upisivali odgovore (sugestije, preporuke).

3. ZAKLJUČCI ISTRAŽIVANJA

U Istraživanju koje smo sprovedi namjera je bila da ispitamo karakteristike dece u I ciklusu osnovne škole u odnosu na sljedeće oblasti: detektovanje i opis svojstva predčitalačkih vještina u I razredu, čitalačkih vještina u II razredu i pisanje i razumijevanje pročitano u III razredu. Na osnovu nalaza istraživanja izvedeni su zaključci kojisu nam omogućili da preporučimo metodologiju rada u I ciklusu.

U I razredu zapaženo je da značajan broj učenika još uvijek ne vlada konceptom razlaganja riječi na slogove. Nalazimo da postoji značajan broj učenika koji imaju poteškoće u razumijevanju toga da se riječi sastoje od glasova, kao i onih koji imaju strukturalne teškoće u doživljaju riječi kao cjeline.

Učenici u II razredu ne diferenciraju štampana i pisana slova i imaju poteškoće sa interpunkcijom. Poteškoće postoje i u odnosu na kapacitet opšteg razumijevanja i istovremene obrade informacija, kvalitetu odgovora na pitanja na osnovu priče koju su pročitali, kao i u iskustvenom snalaženju u novim situacijama. Primijećeno je postojanje elemenata disleksije i disgrafije.

Nastavnici su ukazali da oko 1/5 učenika na kraju nastavne godine II razreda ne čita tečno i ispravno kratku rečenicu, da oko 1/4 ne razumije pročitano, odnosno da do 27% otežano zapisuje ono što je pročitao. Na kraju nastavne godine III razreda teškoće da pročita i razumije ono što je pročitao ima otprilike svako deseto dijete, da zapiše ono što je pročitao ima do 13% dece, a da umanjenu vještinu da napiše priču na osnovu slike ima oko 22% njih.

Među učenicima III razreda postoje razlike u opisu viđenog: da nakon percipiranja svoj doživljaj slike elaboriraju kroz jednostavnu i jasnu rečenicu, pokažu kreativnost u opisu, koriste prethodna iskustva. Vidljiva je nesigurnost u pisanju, nedovoljna ovladanost grafomotorikom, neodlučnost u pisanju u nizu, i sl. Uočeno je prisustvo nepoznavanja gramatičkih pravila: upotreba velikog slova, interpunkcije, neizdiferenciraost upotrebe štampanih i pisanih slova. Postoje poteškoće u odnosu na zamjenu slova, spajanje riječi, dodavanje sloga prethodne riječi, izostavljanje slova, slogova i riječi.

U odnosu na predmetni program za I ciklus zaključeno je da postoji potreba da se jasnije definišu ciljevi, poveća broj časova za usvajanje predčitalačkih vještina, odnosno, drugačije rasporedi broj časova za nastavu jezika i nastavu književnosti, kao i da se jasnije predlože aktivnosti koje se odnose na proces usvajanja predčitalačkih vještina.

Ovo je potvrđeno i kroz opisne sugestije od strane nastavnika koje su dominantno orijentisane na prilagođavanje gradiva uzrastu učenika kroz unaprjeđenje plana i programa, smanjenje broja ciljeva, raniju obradu latiničnog pisma. Takođe je nužno osavremenjivanje nastave kroz: interaktivne metode, individualizaciju, učenje kroz

igru, izvođenje očigledne nastave, više tekstova za vježbanje, didaktičko oblikovanje udžbenika (više priča po slikama), prilagođavanje lektire i tekstova, i dr.

Zajednički su prijedlozi za unapređenje saradnje sa stručnom službom, logopedom.

4. PREPORUKE

Na bazi prethodnih nalaza koncipirane su istraživačke preporuke koje su osnova za izradu metodskih uputstava za I ciklus osnovne škole.

- I. Na ranom uzrastu** primjenjivati nastavne metode usmjerene na ovladavanje sadržajima koji se odnose na simbole, kroz korišćenje štampanog materijala za najčešće riječi iz svakodnevnog života, kao i kroz izradu didaktičkog materijala za učenje slova i brojeva.
- II. U I razredu:**
 - a. Staviti akcenat na razvoj predčitalačkih vještina.
 - b. Metodologiju rada usmjeriti ka funkcionalnim znanjima i elaboraciji na osnovu očiglednog.
 - c. Osnažiti rad na grafomotorici.
- III. U II razredu:**
 - a. Prilikom ovladavanja vještinom pisanja raditi u skladu sa principom od jednostavnog ka složenijem.
 - b. Dati više vremena za ovladavanje štampanim slovima.
 - c. Potencirati opšte razumijevanje i istovremenu obradu informacija, primjenu ranije stečenog znanja i iskustveno snalaženje, posebno u odnosu na nove situacije.
- IV. Za III razred:**
 - a. Podsticati vještine razumijevanja, primjene pročitano i situacionog rješavanja problema.
 - b. Raditi na podsticanju kreativnosti pisanja uz podršku slikovnog materijala koji bi imao motivišuću ulogu u procesu nastanka priče.
 - c. Ohrabrivati samostalno i pisanje na osnovu štampanog materijala prilagođenog interesovanjima djeteta; podržati učenike u osmišljavanju neumjetničkih tekstova; pokretati procese mišljenja na osnovu pročitano; razvijati vještinu fokusiranja na tekst kao izvor informacija i osnov učenja.
- V. U skladu s principima aktivne nastave** primjenjivati inovativne i metoda savremene nastave, **više tekstova za vježbanje.**

- VI. Unaprijediti **timski rad**, korelaciju, instruktivnu i savjetodavnu ulogu pedagoga, psihologa, logopeda usmjerene ka samostalnosti nastavnika.
- VII. **Sprovesti obuke za prepoznavanje teškoća čitanja i pisanja** i ohrabriti nastavnike za intervenisanje i rad sa učenicima koji imaju ove teškoće.

5. *INSTRUKCIJE ZA PODRŠKU UČENICIMA S POTEŠKOĆAMA ČITANJA I PISANJA*

Nalazi Istraživanja "Poboljšanje čitalačke pismenosti putem unapređenja kvaliteta procesa savladavanja čitanja i pisanja u I ciklusu osnovnoškolskog obrazovanja imalo je namjeru da ukaže i na to u kojoj mjeri je kod školske dece u ovoj nastavnoj/uzrasnoj fazi u Crnoj Gori prisutni pokazatelji odstupanja u savladavanju vještina čitanja i pisanja. Kao prvo, da bi stvorili predstavu o tome u kojoj mjeri nastavnici prepoznaju procenat učenika koji imaju teškoće čitanja i pisanja (disleksije, disgrafije). Nakon toga, da preko metodskih instrukcija ukažemo kakomogu podržati ove učenike i poboljšati njihove kompetencije.

Tako se već u prvom razredu može uočiti da nije zanemarljiv broj onih koji imaju poteškoće u razumijevanju da se riječi sastoje od glasova – skoro 20%, nešto preko 20% onih koji imaju strukturalne teškoće u doživljaju riječi kao cjeline.

Tokom utvrđivanja karakteristika čitalačkih vještina u II razredu u oblasti pisanja primijećeno je da 0.73% piše riječi kao u ogledalu. U pogledu kvaliteta pisanja odgovora u odnosu na pojedine rečenice zapažaju se greške povezivanja riječi u rečenici, neispravna interpunkcija i sl. Ovo govori o postojanju pokazatelja koji se posmatraju u odnosu na utvrđivanje prisustva elemenata disleksije, disgrafije.

Kod onih u III razredu primijećena je nesigurnost u pisanju, nedovoljna ovladanost grafomotorikom, neodlučnost u pisanju u nizu, i sl. Uočeno je prisustvo nepoznavanja gramatičkih pravila: upotreba velikog, štampanih i pisanih slova, interpunkcije.

U zadatku koji se odnosio na čitanje i razumijevanje kratke priče poteškoće poput zamjena su još upadljivije: Sete u jug - umjesto Lete na jug. Potom, spajanje riječi, dodavanje sloga prethodne riječi, da dijete praznoslovi, izostavlja riječ.

Nalazi Upitnika za nastavnike ukazuje da do 5 učenika na nivou odjeljenja II razreda na kraju nastavne godine ne čita kratku riječ, 25% ne razumije pročitano, odnosno 27% otežano zapisuje ono što je pročitano. U III razredu na kraju nastavne godine teškoće da pročita i razumije ono što je pročitano ima do 11% dece, da zapiše ono što je pročitano do 13%, umanjenu vještinu da napiše priču na osnovu slike i oko 22% njih.

Stoga, dio koji slijedi ima za cilj da pomogne nastavnicima da prepoznaju i adekvatno intervenišu kod učenika kod kojih postoji implikacija o elementima disleksije, disgrafije.

5.1. Što su teškoće čitanja i pisanja?

Teškoće u čitanju (disleksija) i teškoće u pisanju (disgrafija) su udružene, ali mogu biti prisutne nezavisno. Nastaju i pored očuvanih intelektualnih potencijala, vida i sluha, adekvatne motivacije i ostalih povoljnih edukativnih, psiholoških i socijalnih uslova. Većina stručnjaka se slaže da je glavni uzrok zamjena funkcija lijeve i desne moždane hemisfere.

Teškoće u čitanju predstavljaju značajno neslaganje između stvarnog i očekivanog nivoa čitanja u odnosu na mentalni uzrast. Nastaju usled drugačijeg procesuiranja informacija koji se odražavaju na psihološke procese koji su uključeni u percepciju, razumijevanje, i/ili korišćenje koncepata kroz verbalni kod (govor ili pisanje) ili neverbalna značenja. Primjećuje se sporo, otežano iščitavanje, zastajkivanje, „gutanje“ ili dodavanje nepostojećih glasova ili slogova, premetanje glasova i teškoće u razumijevanju pročitane cjeline. Dijete je često dezorijentisano u vremenu i prostoru, teško određuje vremenski slijed i ne razlikuje lijevo i desno. Teškoća čitanja često utiče na rukopis: obično je neuredan, nečitak, teško razumljiv. Zbog toga što dijete kako čita tako i piše, prilikom pisanja dolazi do inverzija, ispuštanja ili dodavanja slova, slogova pa čak i riječi.

Teškoće u pisanju ogledaju se u sposobnosti pisanja i označavaju nedograđen i nečitak rukopis i pored očuvanih intelektualnih potencijala, dobrog vida i sluha, kao i odgovarajuće edukacije i socijalnih uslova. Razvrstavaju se u dvije grupe. Prvu grupu karakteriše da dijete nema jasnu vezu između glasa i njemu odgovarajućeg slova. Zapažaju se problemi u oblikovanju, pravilnosti i organizovanosti slova i rukopisa. Najvidljivije su tokom diktata jer dijete piše onako kako čuje i izgovara. Drugu grupu karakteriše nečitljiv rukopis, nesamostalnost u sastavljanju teksta, problem u opisivanju i odgovaranju na pitanja potpunim rečenicama.

U radu treba koristiti jake strane učenika: dobra memorija, sposobnost predviđanja, opšteg razumijevanja i sagledavanja cjeline, sposobnost istovremene obrade informacija, to što su znatno bolji u usmenim odgovorima.

5.2. Karakteristike od značaja su:

1. teškoće u čitanju (brzina, preciznost, razumijevanje pročitnog),
2. teškoće u fonološkoj obradi riječi (teško postaje svjesno glasova u riječi, ne uočava ritam i rimu),
3. teškoće u pisanju (nepravilno oblikovanje i organizovanje slova, smetnje u samostalnom sastavljanju teksta),
4. teškoće u vizuelnoj percepciji (okretanje slova, slova koja „plešu“, gubljenje djelova teksta, dezorijentisanost u smjerovima lijevo-desno i gore-dolje),

5. teškoće u kratkoročnom pamćenju (pretvaranje slova u glasove, pamćenje pročitanih slogova i riječi),

6. teškoće u organizaciji informacija (uklapanje u naučene cjeline) i

7. neujednačenost u sposobnostima (nadarenost u jednoj, slabost u drugoj oblasti).

5.3. Aktivnosti koje treba primjenjivati kod ove djece

Važno je izraditi program i pristup za svako dijete prema individualnim karakteristikama.

- Ređanje predmeta po uzoru;
- Ređanje predmeta po zapamćenom redosljedu;
- Šaranje u slobodnom prostoru;
- Crtanje po šablonu i/ili okviru okruglih predmeta (metalni novac, dugmad);
- Povlačenje linija od tačke do tačke;
- Crtanje bojom preko linije uzorka (voće, cvijet, kuća, sto i sl.);
- Crtanje slova preko uzorka;
- Pronalaženje sličnih oblika;
- Ređanje sličnih oblika u istom pravcu;
- Otkrivanje pogrešnog pravca;
- Pravljenje figura po šećanju;
- Pravljenje slova po uzorku i šećanju;
- Prepisivanje sa uzorka;
- Pisanje po šećanju;
- Čitanje krupnih slova, riječi i teksta;
- Postepeno smanjivanje slova;
- Navikavanje na font koji se koristi pri štampanju teksta;
- Dijete treba svoje misli da izloži u glavnim crtama (zapiše na papir glavne ideje);
- Dijete treba da zabilježi svoje misli na diktafonu, a zatim da ih presluša i zapiše;
- Vježbanje pisanja brojeva i slova u vazduhu pokretima ruke;
- Naučiti dijete da pravilno drži olovku, papir i položaj tela (kasnije je teško ispraviti loše navike);
- Dijete treba češće da provjerava što je napisalo, jer će tako lakše uvidjeti svoje greške nego po završetku rada;
- Dijete treba da vježba pisanje (npr. pisanje dnevnika, pismo prijateljima itd).

Važno: Ako se dijete umori treba da uradi sljedeće: protrese ruke; protrlja ruke i skoncentriše se na ošćaj toplote; palac dominantne ruke stavi na vrh olovke koju drži tom rukom, isto ponovi sa kažiprstom; stavi dlanove na stolicu sa prstima okrenutim ka naprijed, osloni na ruke i pokuša da diže svoje tijelo sa stolice; pohvaliti dijete; ohrabriti ga da bude strpljivo.

METODIČKI MODELI ZA POBOLJŠANJE VJEŠTINA ČITANJA I PISANJA U I CIKLUSU OSNOVNOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA

Kao što je poznato u I razredu se fokus rada stavlja na prepoznavanje i opis svojstva predčitalačkih vještina. Ove vještine se odnose na razdvajanje riječi na slogove, prepoznavanje prvog i posljednjeg glasa u riječi, razdvajanje riječi na glasove i sl.

Dijete pokazuje fonološko znanje kada rečenice umije da razloži na riječi, a riječi na slogove i glasove. Prije nego što savlada vezu glas-slovo, dijete mora da razumije da je izgovorene riječi moguće razloži na glasove. Fonološka znanja deca počinju da stiču u ranom djetinjstvu, a obično ih razvijaju spontano, kroz jezičke igre i kratke rimovane pjesme.

Ritam i tempo govora se prvi usvajaju tokom ovladavanja vještinom govorenja. Deca usvajaju govor kao cjelinu i na isti način ga koriste. Zato u zadacima treba početi od razlaganja riječi na slogove i usvajanje ritma govora.

Nalazi Istraživanja preporučuju da se metodički stimulišu glasovi koji se prvi javljaju u govoru: npr. A, E, U, P, T, M itd. Zatim, primijeni vremenska distanca potrebna za usvajanje percepcije pojedinih glasova (zvučni, bezvučni i sl). Koristi shema za postupni razvoj sposobnosti razlaganja riječi na glasove: polazi se od slogova, pa riječi od tri glasa. Vježba prepoznavanje prvog glasa, razbrajanje riječi na glasove, prepoznavanje poslednjeg glasa. Poželjno je pripremiti slikovni materijal koja bi podstakao formiranje jasnog misaonog toka pretočenog u jednostavnu rečenicu (razvoj svijesti o elementima rečenice i riječi).

O snažiti rad na grafomotorici: pored izvođenja raznih linijskih figura iskoristiti korelaciju i aktivnosti na ostalim časovima. Na primjer, kroz likovne aktivnosti raditi ne samo crtanje, već i rezanje, lijepljenje kolaž papira, mozaika od pirinča, pšenice, prikupljanje sitnih materijala iz prirode što zahtijeva precizne, mikro pokrete šake i prstiju. To mogu biti i popunjavanje posude sa uskim grlom pijeskom ili sitnim elementima koje zahtijevaju preciznost. Zatim, pravljenje poznatih slova sklapanjem sitnih puzzle, valjanjem gline i plastelina, izrada materijala sa tačkicama po kojima se reže i podstiče interesovanje učenika i sl.

a. PREPORUKE ZA RAD SA UČENICIMA I RAZREDA

U I razredu se u cilju sticanja predčitalačkih vještina koncipiraju zadaci: razbrajanja riječi na slogove, imenovanje prvog glasa u riječi, imenovanje posljednjeg glasa u riječi, spajanje ponuđenih glasova u odgovarajuću riječ, rastavljanje riječi na glasove, upoznavanje sa velikim štampanim slovima ćirilice.

Zadatak – Razbrajanje riječi na slogove- Zadatak razbrajanja treba primijeniti na samom početku učenja čitanja i pisanja. U tu svrhu koristiti pjesme s jednostavnom rimom kojom podstičemo učenike da sami završe stih, uoče pravilnost rimovanja i jednostavnog razbrajanja.

Pjesma s rimom 1:

U čiče je stoka zdrava:
Konj, magare, vo i ... (krava)
Pored krave i to vele leži jedno malo ... (tele)
I kobilu čiča ima, ona vazda glavom ... (klima)
Za kobilom ždrebe skita, nogama se zadnjim ... (rita)
Magarac je skroman tako pa mu živjet nije ... (lako)
Malo jede, malo pije, ko god stigne taj ga ... (bije)
Iz dvorišta čuješ glas da je Žuća ljuti ... (pas)
Taj ti ne zna šta je post, glođe uvijek neku ... (kost)

Pjesma s rimom 2:

Po mrazu je stonoga
Hodala ... (bosonga)
Što joj se dogodilo
Da li bi ko ... (pogodio)
Na petnaest nožica
Promrzla joj ... (kožica)
A ima i vrlo
prehlađeno ... (grlo)
I još, kaže pijavica,
Spopala je ... (kijavica)

Očekujemo da učenici, nakon datog uputstva i primjera, većinu ponuđenih riječi uspješno razbroje. Vještina razbrajanja od suštinskog je značaja za pisanje.

Zadatak - Imenovanje prvog glasa u riječi - Pokažite učeniku sliku, npr. psa, i potom pitajte: „Što vidiš na ovoj slici?“ Kada odgovori, tražite da prepozna prvi glas,

odnosno glas kojim počinje ta riječ. Po potrebi ponovo izgovorite istu riječ, ali naglašavajući inicijalni glas.

Zadatak - Imenovanje posljednjeg glasa u riječi - Uz pravilne fonološke vježbe i usredsređenost, većina dece u stanju je da odgovori zahtjevima ovog zadatka. Njime se takođe provjerava sposobnost razlikovanja glasova unutar riječi.

Međutim, kako je ovaj zadatak složeniji od prethodnog (zahtijeva sposobnost slušnog razlikovanja glasova sličnih po zvučnosti) treba posvetiti više pažnje instrukcijama i primjerima.

Na primjer, pokažite sliku, kruške, zatim pitajte: „Što vidiš na ovoj slici“? Kada odgovori, zatražite da izgovori posljednji glas - kojim se završava ta riječ. Po potrebi ponovite riječ na način što ćete traženi glas naglasiti.

Zadatak - Spajanje ponuđenih glasova u odgovarajuću riječ - Krećemo od jednostavnih, dvoglasnih riječi, do složenijih. Ukoliko dijete spaja posebno izgovorene glasove u riječ, pokazuje da ima dobar osnov za ovladavanje vještinom čitanja.

Kažite učeniku: „Sada ću izgovoriti neke glasove. Pokušaj da prepoznaš riječ koju čine ovi glasovi. Na primjer: S, A, T. Da li prepoznaješ riječ?“

Dok izgovarate glasove, vodite računa o tome da pauza među njima ne bude ni suviše duga, ni suviše kratka –najviše dvije sekunde.

Zadatak - Rastavljanje riječi na glasove -Analizom riječi kao cjeline i prepoznavanjem glasova koji je čine, деца pokazuju da su spremna za proces čitanja i pisanja.

Ovaj zadatak zahtijeva posebnu pažnju pri izboru instrukcija. Možda je najbolje da odmah krenete s primjerom: „Kad kažem riječ VUK, čuješ tri glasa – V, U, K.

Sada ću ja govoriti riječi, a ti glasove od kojih se ta riječ sastoji.“

Zadatak - Upoznavanje sa velikim štampanim slovima ćirilice - Grupe slova su predstavljene na posterima crno-bijelom grafikom. Za prepoznavanje jednog slova procjena je i preporuka da se sprovodi u trajanju do tri dana, u zavisnosti od dinamike rada. Na ovaj način produbljujemo doživljavanje slova kao simbola glasova. Ovo utiče na prirodan proces učenja, kako bi svaki učenik mogao da u skladu sa sposobnostima upamti simbol. Akcenat nije na pisanju već shvatanju značaja slova i

riječi koje započinju tim slovom. Za svako slovo koje učimo pravimo slikovni prikaz i podučavamo njihovo značenje, razvijajući pojmove. Učimo prepoznavanje serije od po 6 slova kao što je dato na slici (samo poslednja serija sadrži dva slova).

Između serija potrebno je uraditi procjenu naučenih slova kako bismo uočili učenike koji pokazuju teškoće u savladavanju istih i dali im odgovarajuću podršku..

Primjer: prepoznavanje slova R –rijeka. Najprije učenike pitamo: „Što znači ova riječ? Pokrećemo razgovor o tom pojmu, iskustvu učenika, pojam predstavljamo slikom. U ovom slučaju vrlo je preporučljiva korelacija među predmetnim programima: Poznavanje prirode i društva, Likovna kultura, Fizičko vaspitanje, Muzička kultura, Engleski jezik.

Biranjem zarličitih i manje poznatih pojmova uporedo s učenjem slova bogatimo rječnik učenika.

Slika 1: ćirilčna azbuka (Posteri koje možemo postaviti na vidno mjesto u učionici)

А	М	С	Е	Ш	Г	Ш	Г	Д	Б	Ж	Ф
											
И	Т	Р	Ј	П	З	П	З	Ч	Ћ	Ц	Њ
											
О	Н	У	Л	В	К	В	К	Х	Љ	Ђ	Џ
											
Ћ	Ѓ										
											

Zadatak - Opis slike putem kratkih rečenica s mogućnošću stvaranja priče u cilju razvoja rječnika deteta- Takođe, možete ih koristiti za grafičko predstavljanje riječi u rečenici.Primjer:

VAŽNO: Cijeneći da se u I razredu stvara predčitalačka osnova za proces opismenjavanja, mišljenje je da se sa nekim zadacima možemo otpočeti i u II polugodištu I razreda, kao pripremu za ono što slijedi u II razredu.

U skladu sa prethodnim predlažemo zadatke:

Zadatak - Odnos slovo – glas - Razviti sposobnost vizuelne diskriminacije slova, posebno onih koja imaju sličan grafički prikaz. Učimo grupe slova koja su

predstavljena na bijelom papiru crnom grafikom. Ako se pored table nalazi veliki poster sa slovima, praćenje jednostavnih ilustracija, deci će biti lakše da ih trajno zapamte. To je posebno korisno za decu koja imaju teškoća u pamćenju slova. Izuzev slova i aktuelnih plakata koje učenici sami rade na zidovima ne bi trebale biti drugih aplikacija koje odvlače pažnju. Voditi računa da ne **oživljavate slova slikovno**. Dok podučavate određeno slovo koristite časove nastavnog predmeta Likovna kultura na kojima ćete crtati i modelovati slova od različitih materijala. Tokom nastave Muzičke kulture podržati auditivno učenje (pjesmom) pojedinih slova. Pronalaziti imena koja počinju glasovima- slovima koje učimo.

Zadatak -Koje slovo se sakrilo -Pokazujemo nekoliko slova (npr.: A, O, U, S i P), a zatim jedno slovo sakrijemo (npr. U). Dijete treba da odgovori koje je slovo uklonjeno.

Zadatak - Spajanje slova/glasova u riječ - Đeca često prepoznaju pojedinačna slova/glasove, ali nijesu u stanju da od njih formiraju riječi. Osim sposobnosti da glasu pridruži odgovarajuće slovo, dijete mora znati kako da gradi slogove vezujući samoglasnike i suglasnike, i kako da te slogove spaja u riječ, pritom shvatajući pročitano. Ova je vještina od najvećeg značaja za proces usvajanja čitanja, pa joj je zato potrebno posvetiti mnogo vježbe. Počnite od riječi s dva slova/glasa. Time ćete detetu omogućiti da jasno uoči i slovno definiše finu razliku koja u izgovoru nekih glasova postoji. Tek kada ovlada ovim jednostavnim postupkom, pređite na riječi od tri slova. Ostavite detetu dovoljno vremena kako bi steklo rutinu, pa onda zadajte složenije zadatke. Preporučujemo da u ovim aktivnostima što više koristite slike ispod kojih se nalaze crte kao zamjena za jedno izostavljeno slovo ili više njih.

Zadatak - Spajanje i razdvajanje - Stvaramo različite kratke riječi spajajući ponuđena slova i djelove riječi. Na primjer:

S/A/T – sat; VO/DA – voda; KU/ĆA – kuća.

Primjer 1: mak – M/A/K; rak – R/A/K; tuš – T/U/Š; miš – M/I/Š.

Primjer 2: voda – V/O/D/A; kola – K/O/L/A; mačka – M/A/Č/K/A; slika – S/L/I/K/A.

Zadatak - Dopuni riječ - Na tabli je napisano nekoliko jednosložnih riječi. Pokažite napisanu riječ, a izgovarite riječ koja ima jedan glas više. Dijete treba da prepozna dodati glas i da napisanu riječ dopuni odgovarajućim slovom iz slovarice. Napisane su riječi: SO, VO, AUT. Izgovarate: SOK, a pokazujete na riječ SO. Koje slovo nedostaje?(K) Dodaj to slovo. Na isti način dijete dopunjava i druge dvije napisane riječi: VOZ – VO – Z; AUTO – AUT – O.

Zadatak - Dodaj slovo koje fali - Slika prikazuje jaje, ispod slike piše: _AJE; konj – K_NJ; jež – _E Ž; lav – L A_ .

Zadatak - Napravi riječ - Dijete ima mogućnost da doda različita slova na zadati slog: R, M, Đ. _AK Rak/Mak/Đak_OS Nos/Bos/Kos.

Za ovaj zadatak treba imati pripremljene nizove slogova tj. kratkih riječi koje se rimuju. Zadatak se može prilagođavati tako da se, umjesto slova, dodaju nedostajući slogovi (npr.: KU-MA, GU-MA-, ŠU-MA). Zadatak se može koristiti i za vježbanje slušnog diferenciranja glasova različitih po zvučnosti (Para/Bara; Tim/Dim...)

Zadatak – Čitanje riječi od tri glasa - Nudimo riječi od tri slova koje smo iskazali uvećanim fontom. Na taj način ih činimo očiglednijim i umanjuje se mogućnost da dijete napravi grešku prilikom čitanja. Kada uspješno izvježba čitanje riječi od tri glasa važno je ohrabrivati dijete da čita i složenije riječi.

Ана	кап	ћуп
бор	лав	уво
вук	љут	фар
ГОЛ	мир	ход
дан	нар	цар
ђед	њух	Чех
ехо	око	џак
жар	пас	шах
зид	ред	
име	сок	
јеж	ТИМ	

Zadatak - Čitanje riječi - Ohrabrite decu da što češće čitaju riječi raznih natpisa, oznaka i uputstava koje ih okružuju (npr.: STOP, HOTEL, ŠKOLA, ULAZ, IZLAZ...). Neka dijete zapamti neke česte i veoma potrebne riječi (npr.: IMA, IDE,

NIJE, DAN, NOĆ). Ako željene riječi uvećate i stavite na neko vidno mjesto, podstičete djetovu vizuelnu percepciju i memoriju, a time olakšavate proces pamćenja.

Izdvojite riječi koje su djetetu teške za čitanje. Razložite riječi na djelove i prvi put ih pročitajte zajedno. Nakon toga, ohrabrite dijete da pokuša da pročita čitavu riječ. Štampani tekst mora biti jasan, a font dovoljno veliki kako bi riječ bila lako čitljiva. Štampane riječi možete izrezati na djelove (slogove) da bi dijete samostalno formiralo riječ.

Primjer: TRAKTOR – TRAK/TOR; STOLICA – STO/LI/CA; PROLJEĆE – PRO/LJE/ĆE; LJUBIČICA – LJU/BI/ČI/CA.

Ukoliko suglasnici koji se nalaze jedan pored drugog u riječi predstavljaju teškoću, treba ih posebno naglasiti prilikom čitanja.

Primjer: T-rava; P-rozor; T-ruba; K-ralj; M-rav...

NAPOMENA: ponuđeni zadaci se, takođe, mogu koristiti u II razredu.

b. PREPORUKE ZA RAD SA UČENICIMA II RAZREDA

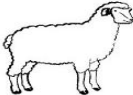

U II razredu osnovne škole se potencira razvoj čitalačkih vještina –čitanje kratkih, jednostavnih riječi i rečenica, razumijevanje pročitanog. Istraživanje daje preporuke da se prilikom ovladavanja vještinom čitanja primjenjuje pristup i način rada u skladu sa principom od jednostavnog ka složenijem.

Prema vrsti i nivou teškoće s kojom se dijete suočava, aktivnosti na prevladavanju teškoća u usvajanju vještine čitanja podijelili smo na:

- *Odnos slovo – glas*
- *Spajanje glasova u riječ*
- *Čitanje riječi*
- *Čitanje rečenica*
- *Razumijevanje pročitanog*

U drugom razredu orijentišemo se na razvoj čitalačkih vještina. Potencira se opšte razumijevanje, istovremena obrada informacija, primjena stečenog znanja i iskustveno snalaženje u odnosu na nove situacije. S tim u vezi nudimo ideje za zadatke.

Zadatak - Spajalica – slike i riječi-Dijete spaja slike životinja s odgovarajućim riječima. Instrukcija: poveži riječ sa slikom - ispod svake slike stavi odgovarajuću riječ.

		
		
		
		
МАЧКА	КОЊ	РИБА
МИШ	ЛАВ	ПАС
ОВЦА	МЕДО	ПАТКА
ЖАБА	ПТИЦА	ВЈЕВЕРИЦА

Zadatak - Spajalica-prodavnica - Idemo „u prodavnicu“ da kupimo namirice sa spiska. Spisak pravimo zajedno (npr.: so, hljeb, mlijeko, šećer...), a prodavnica je neki, za to pripremljeni dio učionice. Prodavac je drugi učenik. Prvi učenik čita riječi sa spiska, drugi mu pruža odgovarajuće namirnice, riječi pojedinačno napisane na papirićima. U igrama *spajalice* koristite samo one riječi koje se često mogu čuti u svakodnevnom životu.

Zadatak - Uoči razliku - Dijete glasno čita parove sličnih imena, među kojima postoje neke razlike – na početku, u sredini ili na kraju riječi. Pokušava da prepozna razliku i pokaže djelove riječi koji čine razliku.

Primjeri: Goran i Zoran, Mirko i Mirjana, Senad i Nenad.

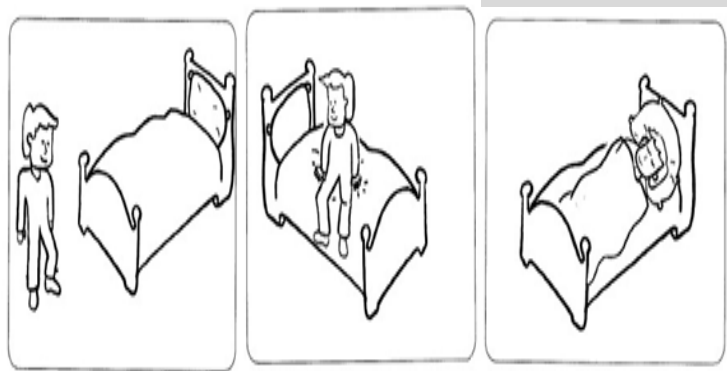
Potom dijete glasno čita riječi iste osnove, a različite dužine.

Primjeri: uči, učenik, učenica, učitelj, učionica; rad, radnik, radno, radovi, radionica; sto, stop, stolar, stolica, stonoga, stopalo, stotina.

Zadatak - Otkrivanje riječi - Prekrijte riječ, a zatim postepeno otkrivajte njen sadržaj. Na primjer: Poslastičarnica –polako pomjerate dlan u pravcu čitanja tako da dijete čita postepeno riječ.

Zadatak - Čitanje i razumijevanje jednostavne rečenice uz pomoć slike - Date su tri slike i jedna rečenica. Dijete treba da pronađe sliku koju opisuje data rečenica.

Дјечак спава у кревету.

Zadatak - Pronađi rečenicu koja odgovara slici- Za svaku sliku ponudite po tri rečenice, od kojih je samo jedna tačna. Dijete treba da pronađe rečenicu koja odgovara slici.

Zadatak - Čitanje i razumijevanje jednostavnih rečenica- Date su tvrdnje povezane sa situacijama iz života, neke su tačne a neke ne, dijete treba pored svake rečenice da obilježi je li tvrdnja tačna i time pokaže da li je razumjelo rečenicu.

	да	не
1. Вук живи у шуми.		
2. Птица има крила.		
3. Младунче мачке зове се куче.		
4. Крава има двије ноге.		
5. Из облака пада киша.		
6. Љети правимо Сњешка Бијелића.		
7. Брод плови морем.		
8. Зец је спор, а корњача брза.		
укупно		

Zadatak - Ponavljanje čitanja - Dijete čita tekst od 6 – 10 redova. Dok čita bilježite vrijeme trajanja čitanja, kao i riječi koje je teže pročitao. Nakon pročitanoog teksta, postavite pitanja kako biste provjerili da li je razumijelo pročitano.

Roda ima tanke dugačke noge, dugačak kljun i bijelo perje. Živi u blizini vode. Hrani se žabama, ribama i raznim bubama. Svoje gnijezdo gradi na dimnjaku. U jesen odlazi na jug.

Pitanja: Kakve noge ima roda? Kakav kljun ima roda? Kakvo perje ima roda? Čime se hrani roda? Će roda gradi gnijezdo? Će roda odlazi u jesen?

Zadatak - Stop – tačka! - Pripremite tekst od nekoliko rečenica sa jasno označenim tačkama. Skrenuti pažnju Ćetetu da pročita rečenice tako da kod svake tačke napravi pauzu.

Zadatak - Riječ po riječ - Prekrijte rečenicu listom papira, a onda otkrivajte postepeno, riječ po riječ. Dijete koje čita prebrzo i zbog toga pravi greške će usmjeriti pažnju samo na riječ koju čita.

Zadatak - Razumijevanje pročitanog-Tekstovi ponuđeni u prilogu su osmišljeni tako da se mogu jednostavno prilagođavati individualnim potrebama učenika.

Ukoliko dijete otežano shvata osnovne ideje teksta, češće mu čitajte kratke interesantne tekstove. Skrećite mu pažnju na suštinu priče. Kao krajnji cilj postavite prepričavanje pročitanog.

Ako uočite da dijete nema rječnik očekivan za uzrast koristite svaku priliku da mu objasnite riječi koje su za njega nove. Zajedno pronalazite u tekstu riječi suprotnog, sličnog ili različitog značenja.

Podstaknite dijete da vam opiše neki događaj i ohrabrite da koristi što više riječi.

Posmatrajte i zajedno opišite jednostavnu sliku. Počnite od zapažanja očiglednih karakteristika, a potom ih postepeno dopunjavajte detaljima. Na taj način gradite priču. Nakon svake uspješno sastavljene rečenice, pokažite novu sliku i ohrabrite dijete da na taj način osmisli i ispriča kompleksniju priču.

Prijedlog rečenica i tekstova za II razred

Реченице 1

Дарио једе јаје.

Весна и Уна су уредне.

Раде и Војин су вани.

Мари је оса на носу.

Давид иде на море.

Питања:

Што једе Дарио?

Ко је уредан?

Гдје су Раде и Војин?

Гдје је оса?

Гдје иде Давид?

Реченице 2

Дрво је сови дом.

Ида и Јован су на одмору.

Един носи новине.

Адмир је вриједан.

Ми једримо морем.

Питања:

Гдје је сови дом?

Ко је на одмору?

Што носи Един?

Какав је Адмир?

Куда једримо?

Текст 1

Неда носи дрва. Раде носи сијено. Давор сије сјеме. Сена сади јавор. Ново оре. Сви вриједно раде. Једино Саво одмара.

Питања:

Што носи Неда?

Што носи Раде?

Што ради Давор?

Што ради Сена?

Што ради Ново?

Што ради Саво?

Текст 2

Ево Саре. Сара је уредна. Све доведе у ред. Саву не смета неред.
Он се смије, а Сара се дури.

Питања:

Ко је уредан?

Коме не смета неред?

Ко се дури?

Ко се смије?

Текст 3

Јован иде шумом. Он је шумар. Носи сиву јакну. Киша лије.
Јован кисне. Шума шуми и мирише. Ко је још у шуми? У шуми
су срне и вукови.

Питања:

Ко иде шумом?

Што је обукао шумар?

Ко је још у шуми?

Реченице 3

Саша једе крушке.

Киша миша кваси.

Душко Вјери даје сок.

Кувар Мираш кува кашу.

Кашу мијешамо кашиком.

Алма једе овсену кашу.

Керим шета шумом.

Даша носи шарени шал.

Задатак: Пажљиво прочитај текст. Након тога допуни реченицу сликом.

Саша једе _____

Миша кваси _____

Кашу мијешамо _____

Даша носи _____

Реченице 4

Томо, Лука и Петар имају лопту.

Лопта је шарена.

Лејла и Теа воле шампиту.

Тошо јури на тротинету.

Драшко пише писана слова.

Лара има плави украс на капи.

Питања:

Ко има лопту?

Каква је лопта?

Што воле Лејла и Теа?

Ко јури на тротинету?

Што пише Драшко?

Што Лара има на капи?

Текст 4

Јесен је. Пада досадна киша. У парку нема славуја.
Одселиле су се ласте и роде.

Мали лист је пао на тло. На дрвету још увијек виси један
кестен. Бојан сједи на клупи испод кестена. Само да му
кестен не падне на нос.

Питања:

Које је годишње доба?

Што пада у јесен?

На ком дрвету нема ни један лист?

Ко се одселио на југ?

Гдје сједи Бојан?

Текст 5

Милош ради у пошти. Он је поштар. Има плаву капу. На рамену му је ташна са писмима. Ташна је увијек пуна и веома тешка. Поштар Милош има мотор. Не мора да иде пјешке.

Питања:

Ђе Милош ради?

Што Милош ради?

Што Милош носи у ташни?

Текст 6

Данас је лијеп дан. Горан је потражио другове Жарка, Марка и Вука. Дуго су се играли у дворишту. Било им је лијепо. Највише су се играли лоптом.

Питања:

Какав је дан?

Ко се играо у дворишту?

Чиме су се дјеца играла?

Текст 7

Миљин отац је нашао зеца у шуми. Донио га је Миљи. Миља даје зецу да једе. Зец воли купус и шаргарепу.

Питања:

Што је нашао Миљин отац?

Где је Миљин отац нашао зеца?

Што воли да једе зец?

Текст 8

Часлав воли слаткише. Највише му се допада чоколада. Родитељи се љуте јер слаткиши кваре зубе. Кажу да треба да чува зубе. Јуче је Часлава заболио зуб. Одлучио је да посјети доктора. Доктор му је брзо поправио зуб.

Питања:

Што Часлав воли?

Што се Чаславу допада?

Зашто родитељи забрањују Чаславу да једе чоколаду?

Текст 9

Соња ради на њиви.

Филип ради у фабрици.

Хелена има фину хаљину.

Љубо прави кућицу за птице.

Неџад је ушао у цип.

Ђуро је ђак првак.

Оџачар чисти оџак.

Марио облачи џемпер.

Ђурђа бере лале и руже.

Ђорђе једе ђеврек и пије јогурт.

Нађа воли џем од шљива.

Хајдана је обукла свечану хаљину.

Задатак: Пажљиво прочитај текст 9 па повежи ријеч са одговарајућом сликом.

Соња	
Филип	
Хелена	
Љубиша	
Нецад	
Ђуро	
оџачар	
Марио	
Ђорђе	
Ђурђа	

Текст 10

Оџачар се попео на кров да очисти оџак. Четкама од челика струже гар с оџака. Не плаши се висине. Оџачар има пуно посла. Оџаци су често запушени. Оџачара сви зову прије него што почне сезона гријања. Да нема оџачара, сви оџаци би били запушени.

Питања:

Гдје се попео оџачар?

Што ради оџачар?

Чиме оџачар чисти оџак?

Када оџачар има највише посла?

Какво је одијело оџачара?

Што би се десило да нема оџачара?

Текст 11

Феђа и Хана живе у истој улици. Они иду у други разред. Добри су другари.

Питања:

Ко живи у истој улици?

Који су разред Хана и Феђа?

Реченице 4

Нино се добро осећа.

Мирко и Лука седе заједно у клупи.

Напољу је хладно јер дува северни вјетар.

Питања:

Како се Нино осећа?

Ко седе заједно у клупи?

Зашто је напољу хладно?

Који вјетар напољу дува?

Текст 12

Ђед Миро иде у шуму. С њим је унук Дарко. Ђед носи секиру и прича о станарима шуме. Дарко слуша што ђед говори. У шуми ће брати дрва за зиму.

Питања:

Ђе иде ђед Миро?

Ко је с ђедом?

Што ђед носи?

Зашто ђед и Дарко иду у шуму?

Текст 13

Рода има танке ноге, дугачак кљун и бијело перје. Живи у близини воде. Храни се жабама, рибама и разним бубама. Своје гнијездо гради на димњаку. У јесен одлази на југ.

Питања:

Какве ноге има рода? _____

Какав кљун има рода? _____

Какво перје има рода? _____

Чиме се храни рода? _____

Ђе рода гради гнијездо? _____

Ђе рода одлази у јесен? _____

Instrukcija: Pratite brzinu i tečnost čitanja, najprije dvije rečenice. Tom prilikom obratite pažnju na ispravnost pročitanoг i kvalitet prelaska sa jednog na drugo slovo, sa jedne na drugu riječ (zastajkivanje i sl). Nakon čitanja provjerite razumijevanje pročitanoг – do dvije rečenice. Vodite evidenciju o čitalačkom postignuću djeteta.

Реченице 5

Ана има сат.

Ида пије сок.

Едо пије чај.

Вук је у шуми.

Маја пере косу.

Војо пере руке.

Оса је Еви на носу.

Емир воли мед.

Сова јури миша.

Хана је моја мама.

Саво пише слово А.

Ема воли да чита.

Лара пише сва слова.

Сви волимо да читамо бајке.

Море је велико, плаво и слано.

Мојој мајци је име Неда.

Мила се вози бродом по мору.

Саво путује авионом.

Instrukcija: Pratiti brzinu i tečnost čitanja, najprije dvije rečenice. Tom prilikom obratite pažnju na ispravnost pročitanoг i kvalitet prelaska sa jednog na drugo slovo, sa jedne na drugu riječ (zastajkivanje i sl). Nakon čitanja provjerite razumijevanje pročitanoг – do dvije rečenice. Vodite evidenciju o čitalačkom postignuću djeteta.

Реченице 6

Миш се сакрио у рупи.

Лела воли да иде у школу.

Мајка чита књигу.

Ђаци иду у школу.

Данас је лијеп дан.

Воз иде до Бара.

Маја учи да чита.

Риба живи у води.

Мачка јури миша.

Пиле једе мрве хљеба.

Сова има велике очи.

Ева иде на море.

Јеж има бодље.

Пуж кућу носи на леђима.

Фатима има рукавице.

Џевад чисти оцак.

Каћа пече колаче са џемом.

Текст 14

Сања живи у Бару. Бар је град на мору. Сања иде у школу. Научила је да пише. Написала је писмо тетке. Тетка живи на селу.

Питања:

Гдје живи Сања?

Што је Сања научила?

Коме је Сања написала писмо?

Гдје живи Сањина тетка?

Текст 15

Јесен је. Небо је сиво. Спрема се киша. Јаков и Раде су у башти. Пас Вучко је с њима. Јаков и Раде носе воће: крушке, јабуке и нар. Ана и Милка су у кући. Оне циједе сок од поморанце. Сви су срећни што је јесен. Јесен доноси радости.

Питања:

Што носе Јаков и Раде?

Које воће носе Јаков и Раде?

Ко је у кући?

Што раде Ана и Милка?

Што доноси јесен?

Текст 16

Огњен и Маја рано устају. Рано устаје и мајка Бранка. Сви имају своје обавезе. Огњен иде у школу. Не жели да касни. Мама му помаже да се спреми. Тата чека у ауту. Сви су у журби.

Питања:

Ко устаје рано?

Гдје иде Огњен?

Гдје тата чека Огњена?

Зашто Огњен жури?

Текст 17

Добро дјело

Дјечак је пошао у шуму да бере печурке.

Ишао је по шуми, ишао, док испред себе у трави није угледао малу птицу. Птичица је испала из гнијезда. Била је тако мала да није знала да лети.

Дјечак је узео птичицу, попео се на дрво и вратио је у гнијездо.

Дјечак је направио добро дјело.

Да је наишла лисица, појела би птичицу.

Питања:

Гдје је пошао дјечак?

Зашто је пошао у шуму?

Што је нашао у трави испод дрвета?

Је ли дјечак узео птичицу?

Што би се догодило са птичицом да је није пронашао дјечак?

Текст 18

Тамара шета с мајком. Пролазе поред продавнице играчака.

„Погледај, мама! Она лутка је дивна! Купи ми је, молим те.“ Рече Тамара.

„Баш ти се свиђа, је ли ?” Смије се мајка.

Тамара скакуће од узбуђења. „Ускоро ће Нова година, лутку ћеш добити на поклон. “ Одговара мајка.

Питања:

С ким Тамара шета?

Поред које продавнице пролазе?

Чему се диви Тамара?

Што Тамара жели?

Када ће Тамара добити лутку?

Текст 19

Напољу пада киша. Прозебли врабац слетио је на прозор. Кљуцао је мрвице хљеба које му је оставио Марко. Врабац се најео и одлетио.

Питања:

Што напољу пада?

Ко је слетио на прозор?

Ко је оставио мрвице хљеба на прозору?

Када је врабац одлетио?

Текст 20

Прољеће

Мјесец је март. Нема више снијега. Напољу је топло. Дјеца се играју у парку. На дрвећу су се јавили пупољци.

Питања:

Које је годишње доба?

Што раде дјеца?

Гдје се дјеца играју?

Што се појавило на дрвећу?

Текст 21

Јесен

Јесен је. Има пуно зрелог воћа. Мама и тата беру јабуке. Када дођу кући, мама ће спремити колач с јабукама.

Питања:

Које је годишње доба?

Што раде тата и мама?

Што ће мама спремити од јабука?

Текст 22

Зима

Зима је. Пао је снијег. Маја се грудва и прави Сњешка. Напољу је хладно. Мајин нос је црвен. Обукла је капут. Ставила је капу, шал и рукавице. Маја воли да се игра на снијегу. Тада има пуно ђеце. Сви се радују. Кад дође кући, попиће топли чај. Послије јела мрвице хљеба даће врапцима. Врапци не лете на југ. Они остају с нама. Зато треба да их пазимо.

Питања:

Које је годишње доба?

Што Маја ради напољу?

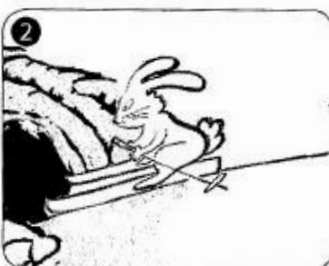
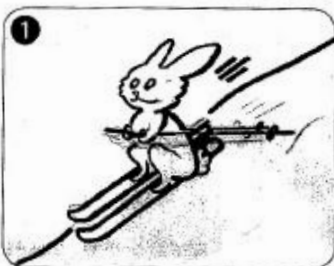
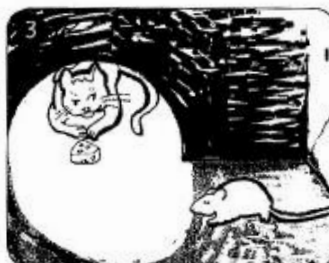
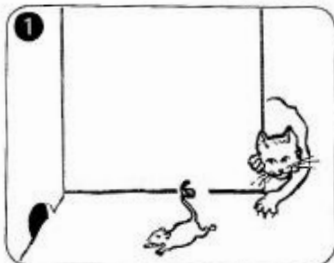
Какво је вријеме?

Што је Маја обукла?

Које птице не лете на југ?

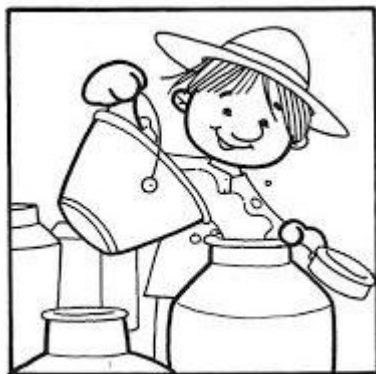
Zadatak - Prepričaj i daj naslov - Dijete glasno čita kratku priču. Odgovara na pitanja u vezi sa radnjom priče. Potom dobija zadatak da prepriča priču i da joj naslov.

Zadamac - Na osnovu slika sastavi priču – Od ponuđene tri slike dijete priča priču. Nakon toga zapisuje priču.

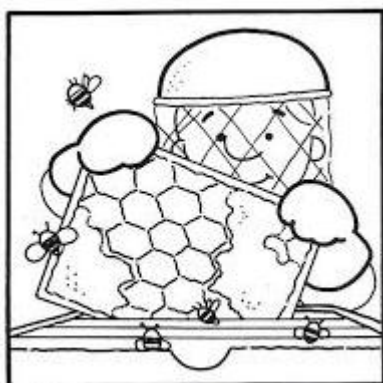
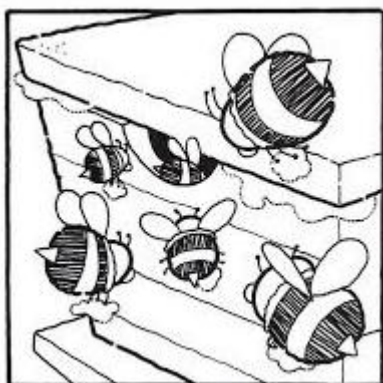
Priča u slikama 1

ПРИЧА У СЛИКАМА

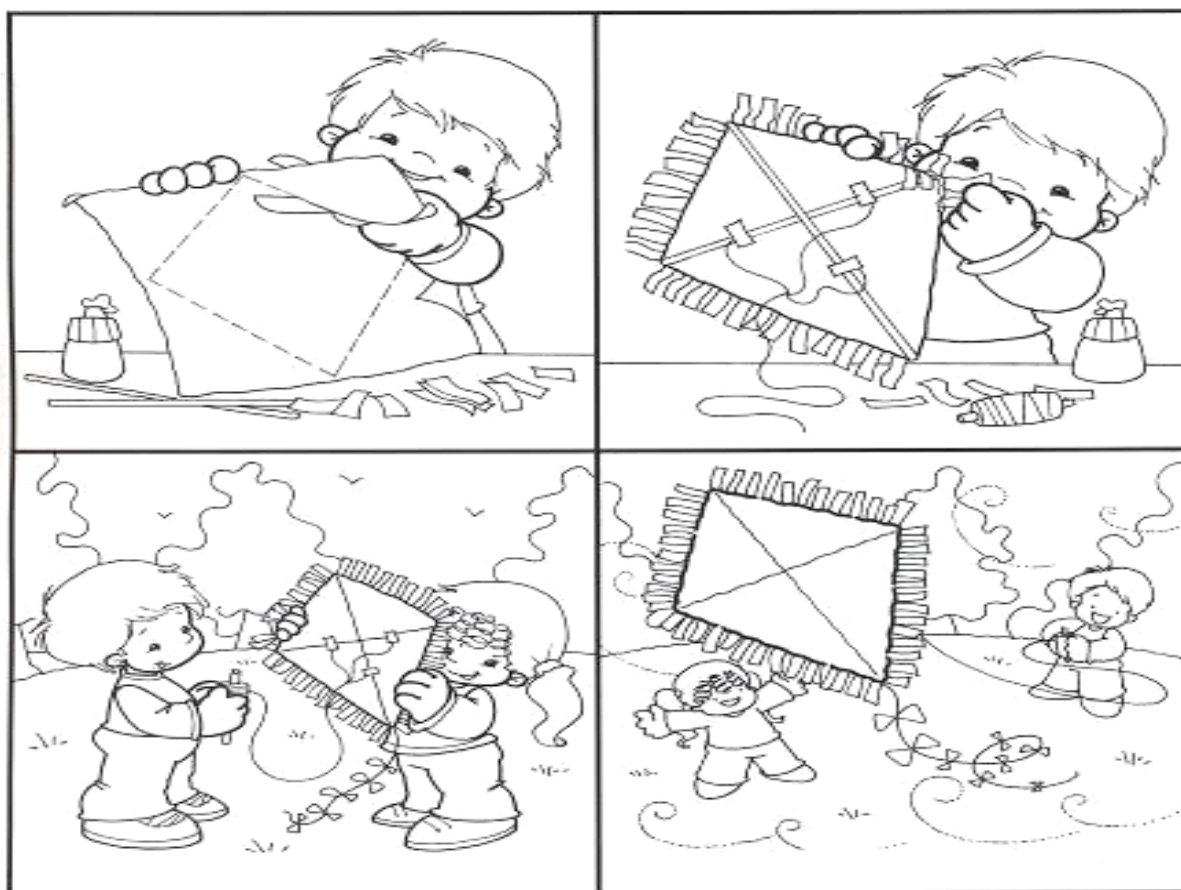

Прича у сликама 2

ПРИЧА У СЛИКАМА

ПРИЧА У СЛИКАМА

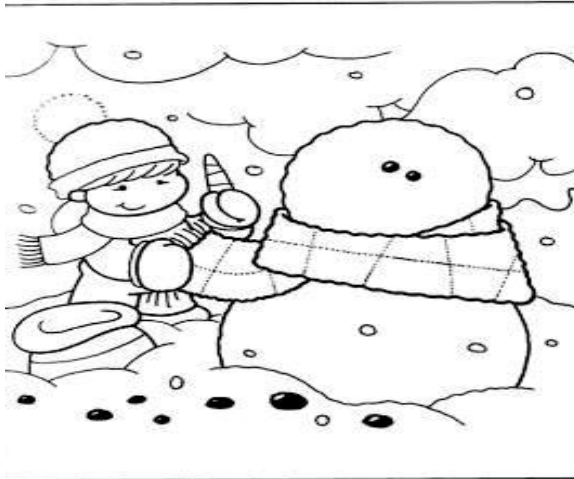
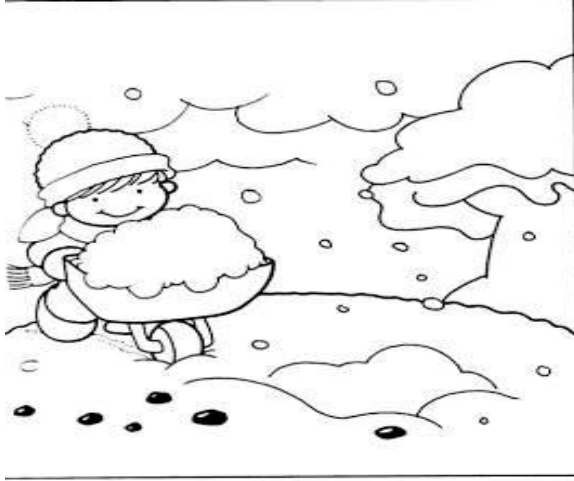

Priča u slikama 4

ПРИЧА У СЛИКАМА

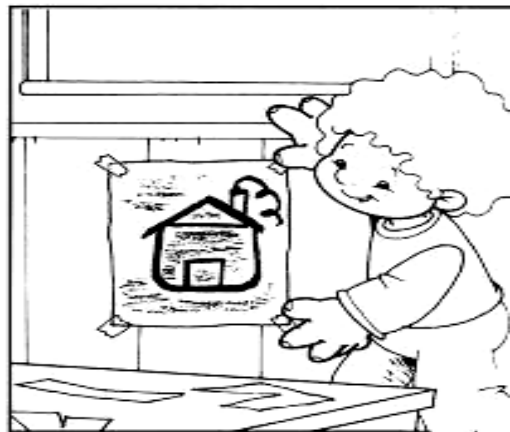
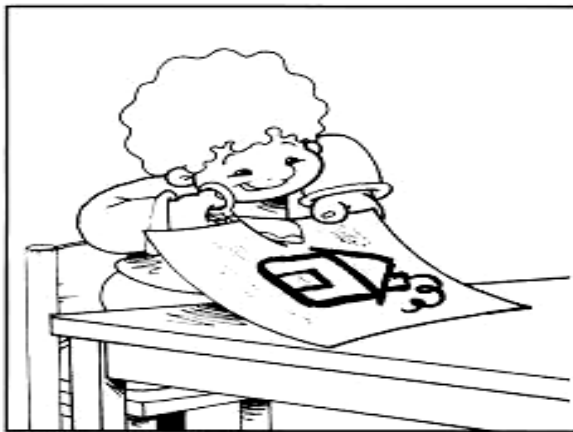
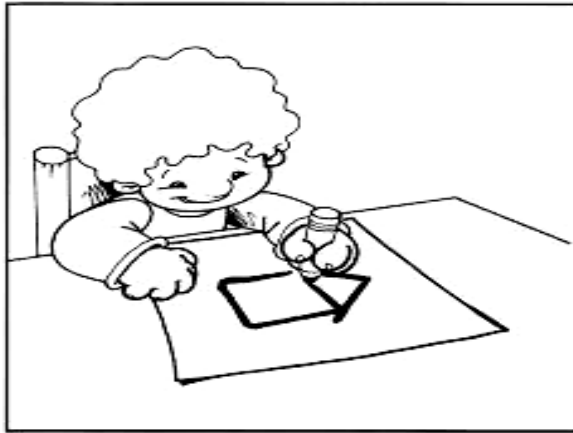
ПРИЧА У СЛИКАМА

ПРИЧА У СЛИКАМА

ПРИЧА У СЛИКАМА

Aktivnosti za usvajanje vještine pisanja

Aktivnosti za usvajanje vještine pisanja podijeljene su u tri grupe:

- *Pisanje slova*
- *Pisanje riječi*
- *Pisanje rečenica i jednostavnih tekstova*

Najprije želimo da podsetimo na neke preporuke Istraživanja.

Na primjer, poželjno je dati više vremena za ovladavanje štampanim slovima. Napraviti raspored učenja prema karakteristikama glasova i njihovom usvajanju u procesu kada dijete progovara. Napraviti veći vremenski raspon između uvođenja novih slova, a s tim u vezi učiti najviše dva slova zajedno.

Kako bi dijete razvilo samopouzdanje da dalje uči ponuditi materijal za čitanje koji sadrži kratke riječi od 3-4 slova, tekstove u kojima se vodi računa o dužini riječi (od 3 do 5 slova), rečenica (3 do 6 riječi) i dati interesantne teme koje bi ga u potpunosti motivisale.

Posvetiti više pažnje i vremena usvajanju gramatičkih - pravopisnih pravila.

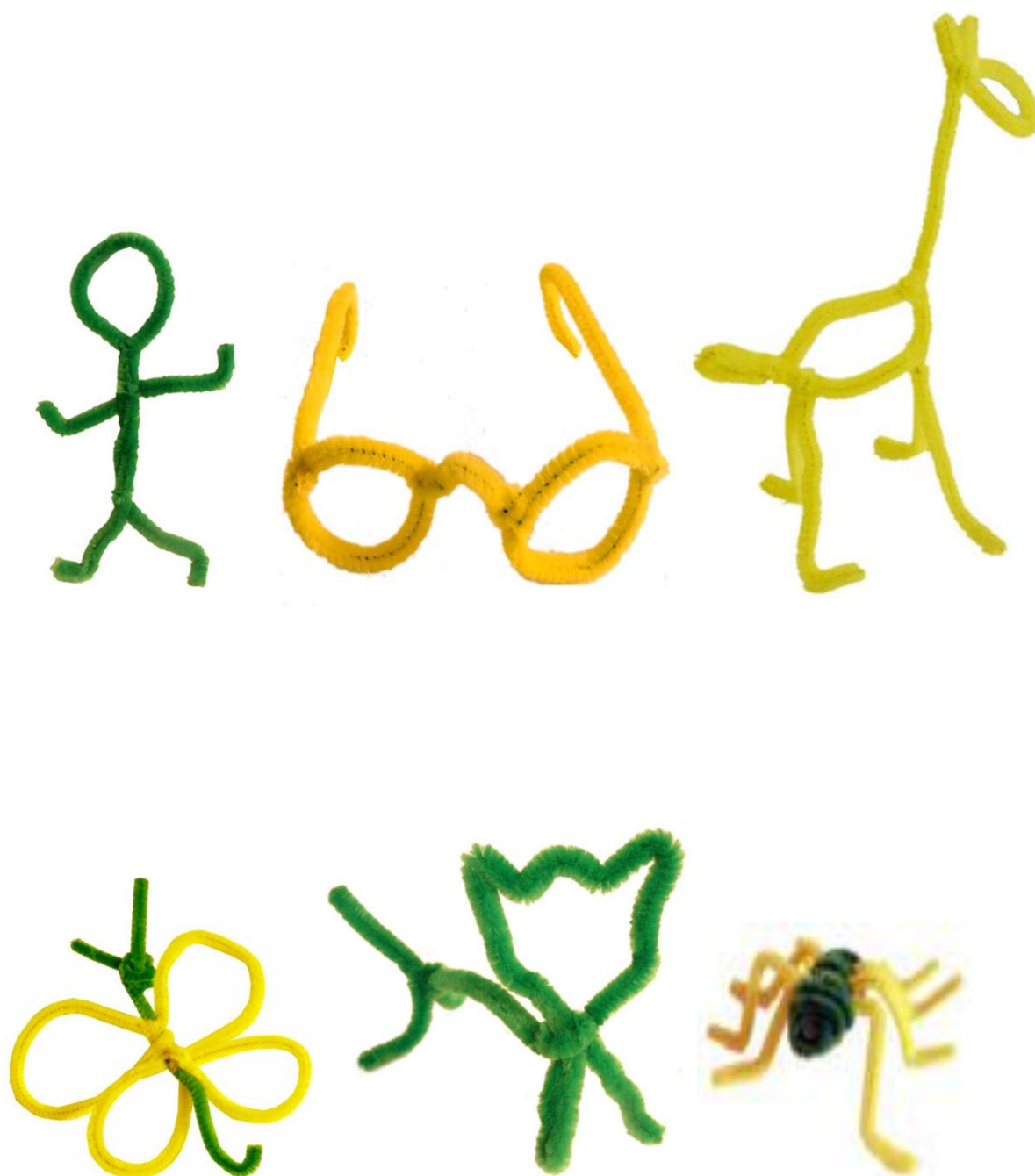
Metodske ideje su:

Zadatak- Lineacija- Uvježbavanje pisanja linija različitih oblika. Vještina povlačenja raznih vrsta linija preduslov je za pisanje slova. Zato bi bilo dobro da zadatke ovoga tipa primjenjujete kad god vam se ukaže prilika. Na primjer, u pijesku, glini ili na tabli možete crtati razne oblike koje će dijete pratiti prstom, štapićem, nekim drugim predmetom...

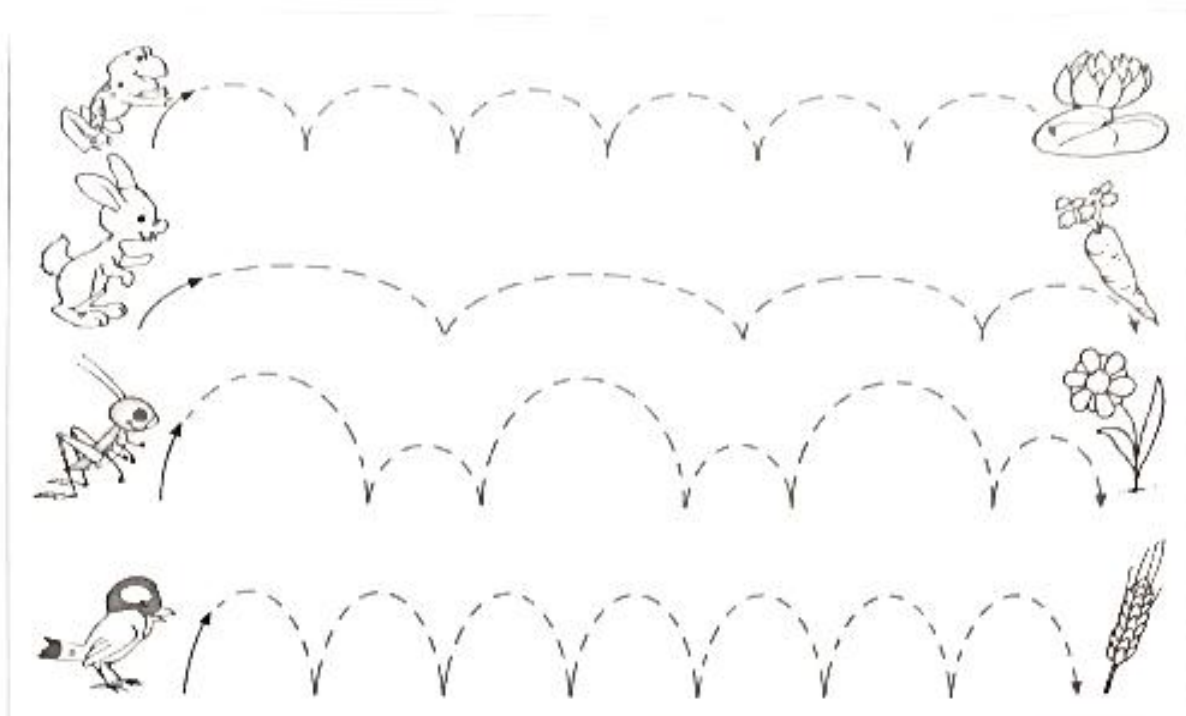
Takođe se primjenjuje pisanje po modelu, izvođenje različitih oblika od jednostavnih ka složenim.

U zadacima koji slijede nudimo modele za uvježbavanje lineacije.

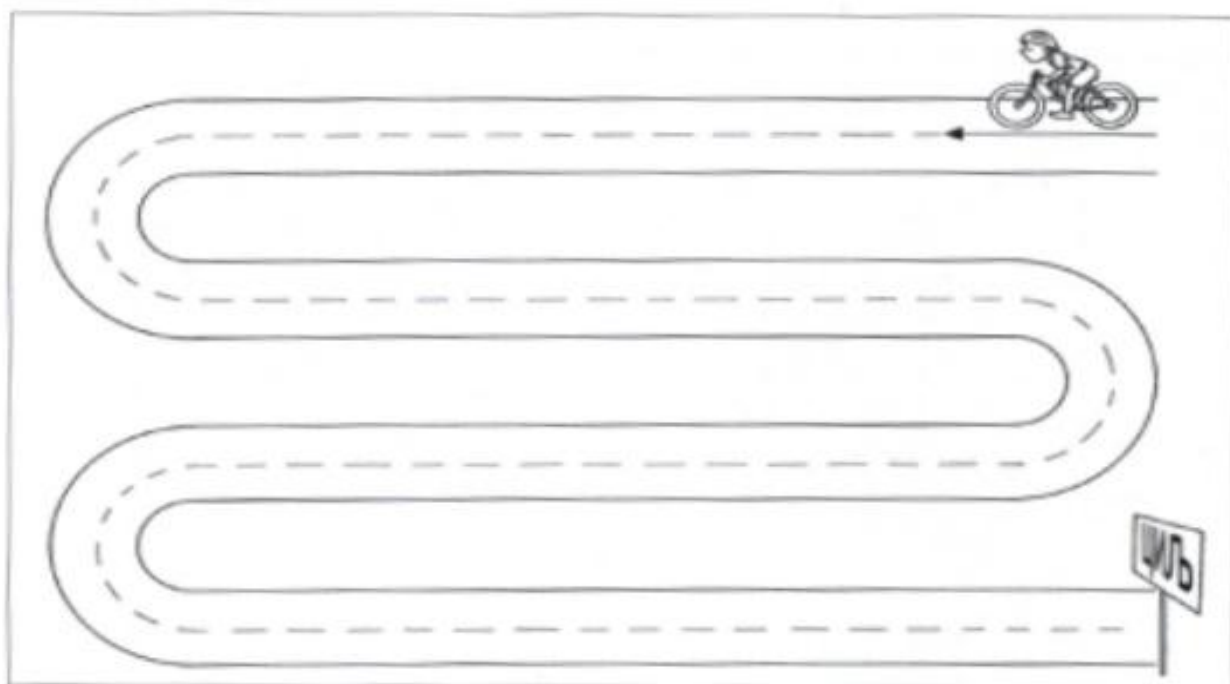
Oblikovanje mekom, obloženom žicom. Početi jednostavnim geometrijskim oblicima.

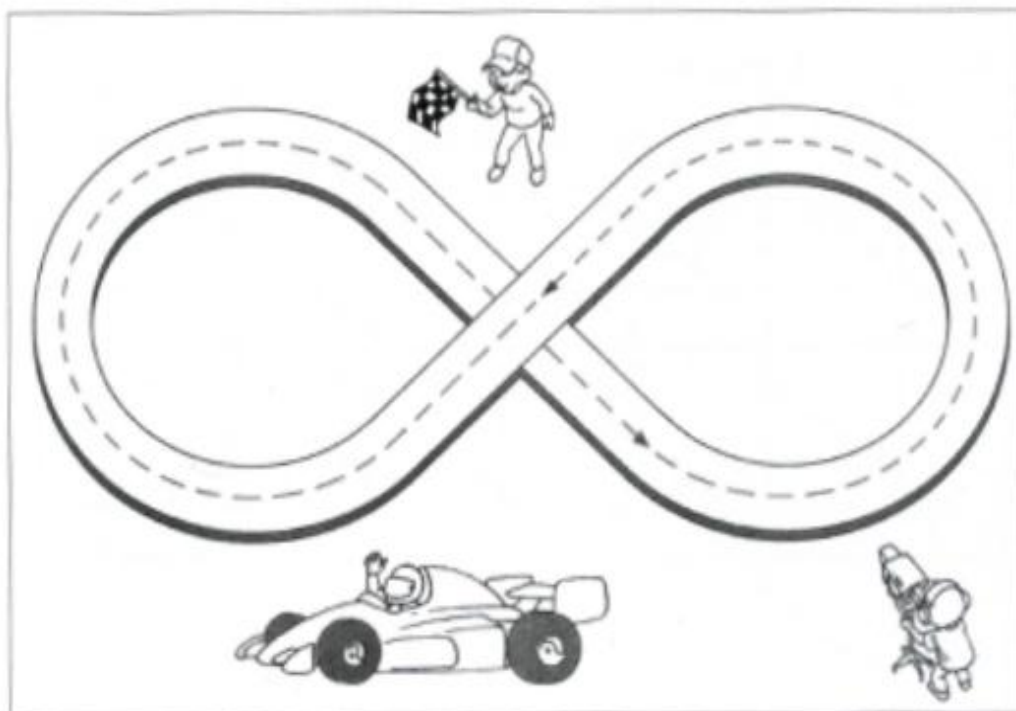
Zadatak za lineaciju 1

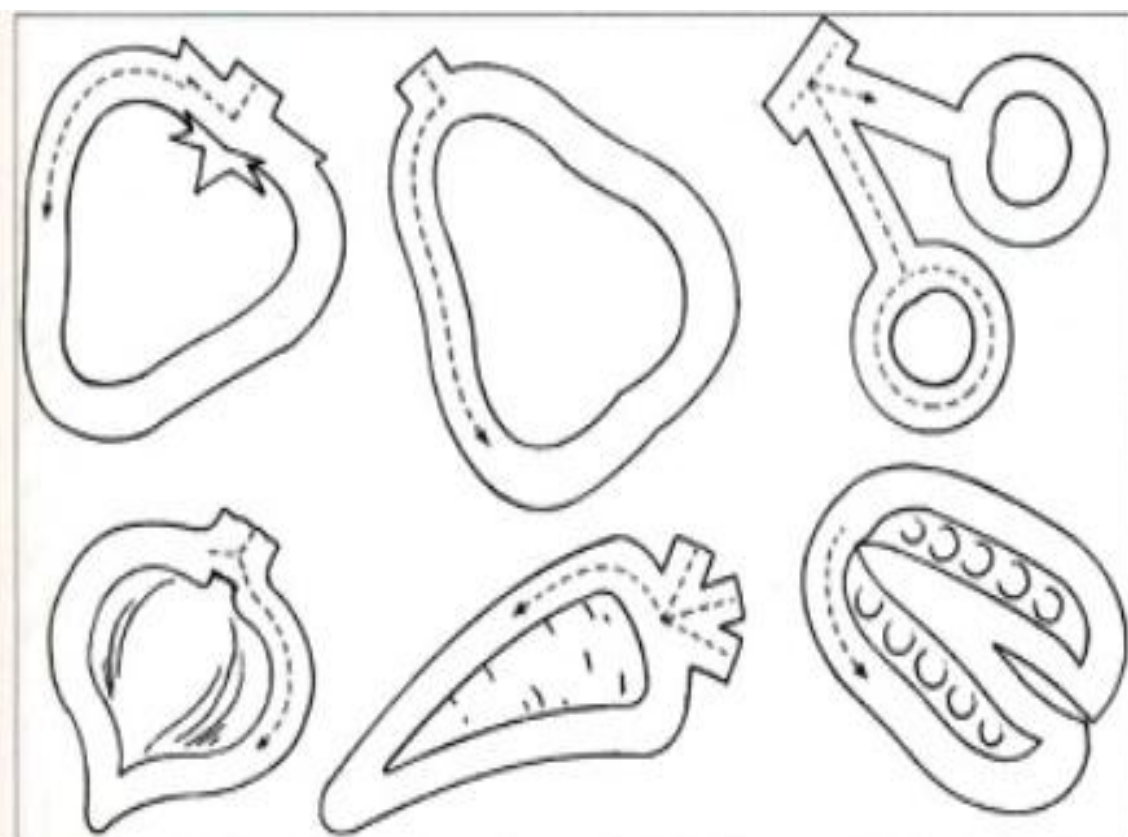
Zadatak za lineaciju 2

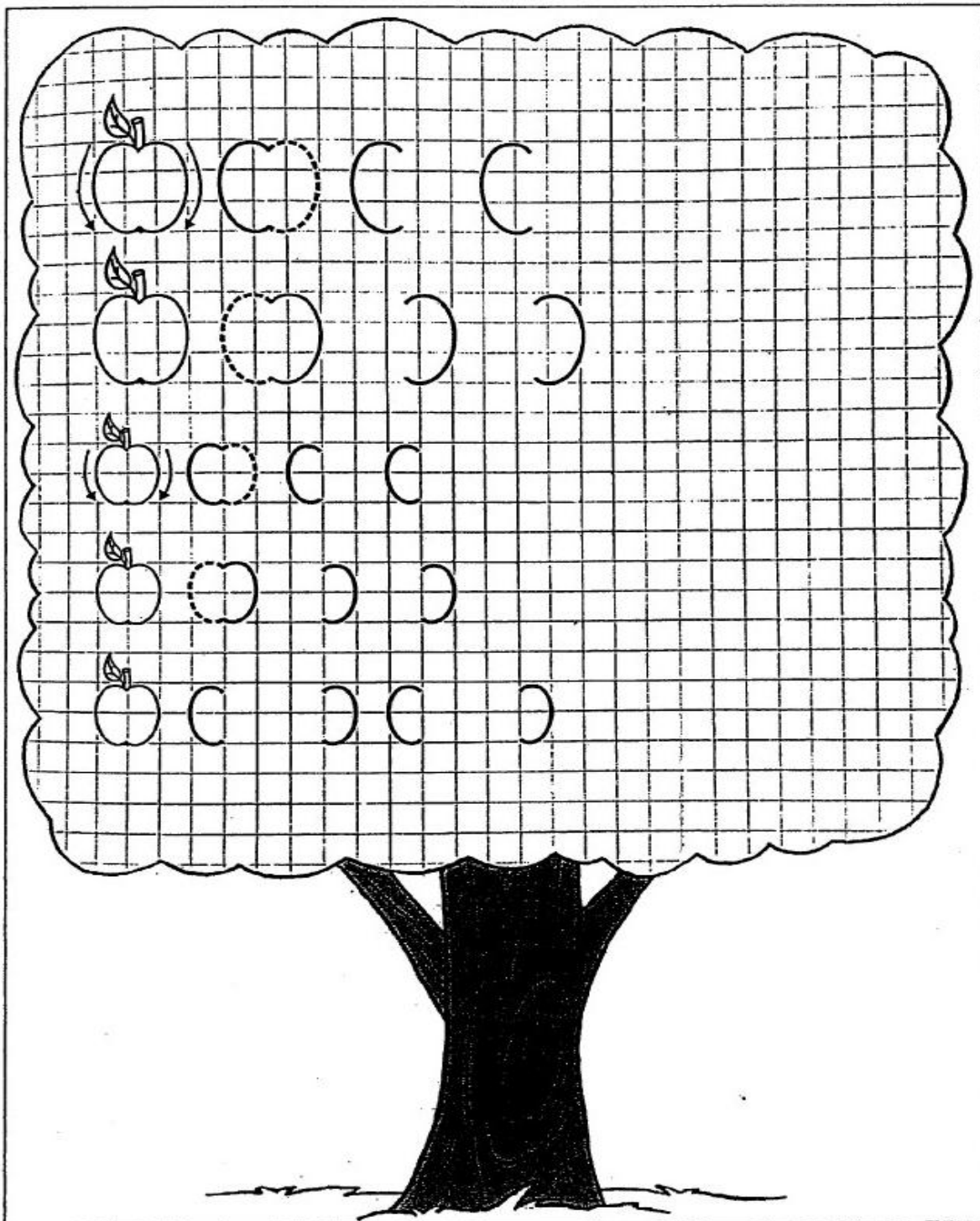
Zadatak za lineaciju 3

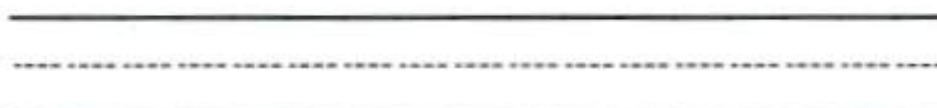
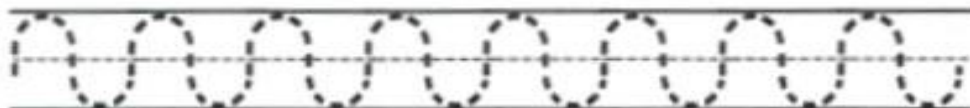
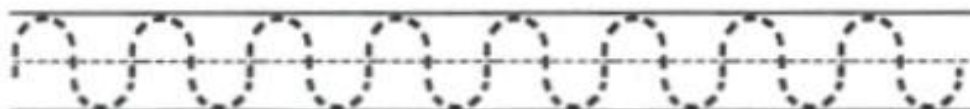
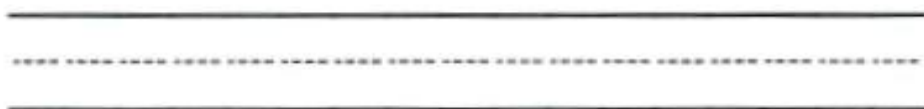
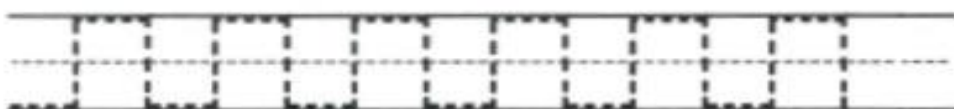
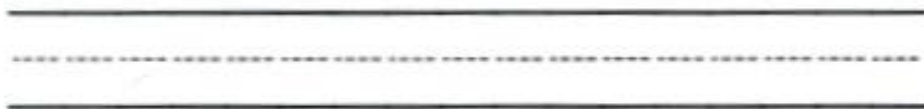
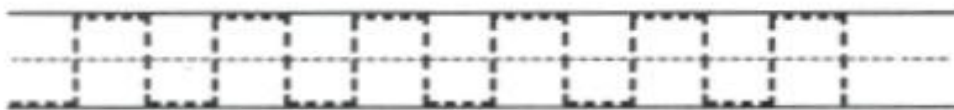
Zadatak za lineaciju 4

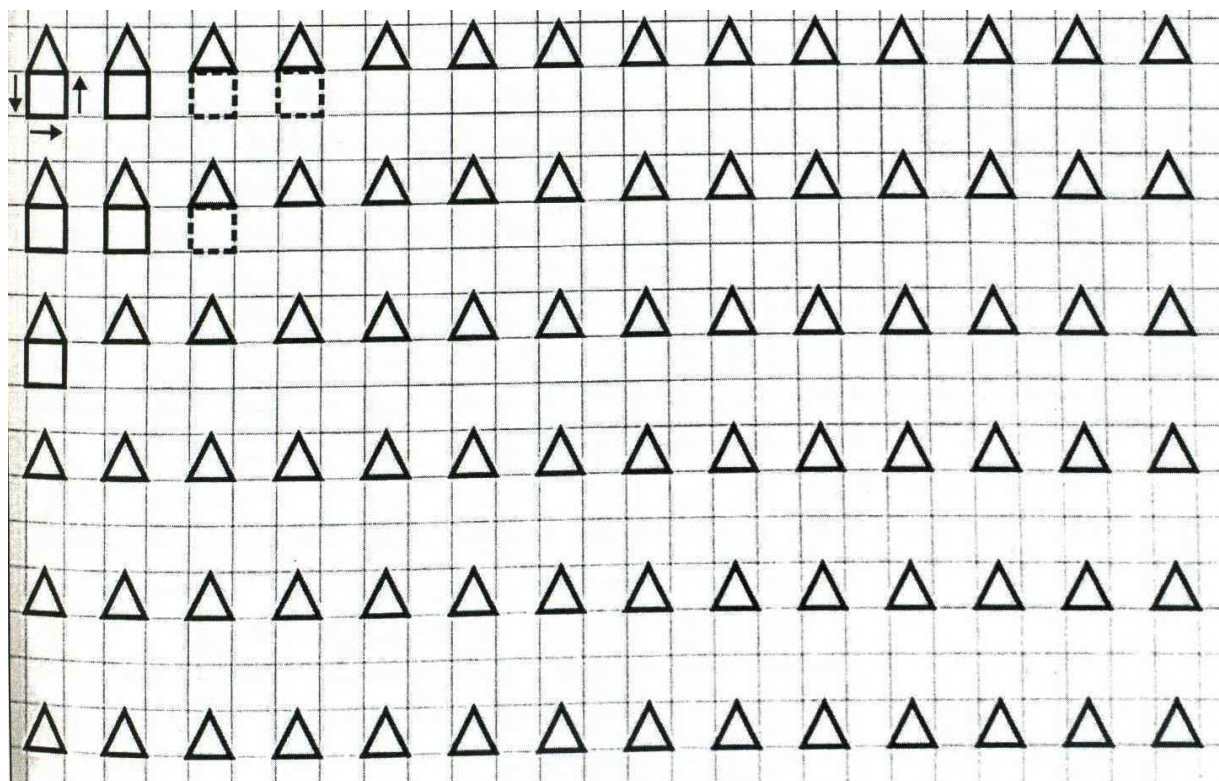
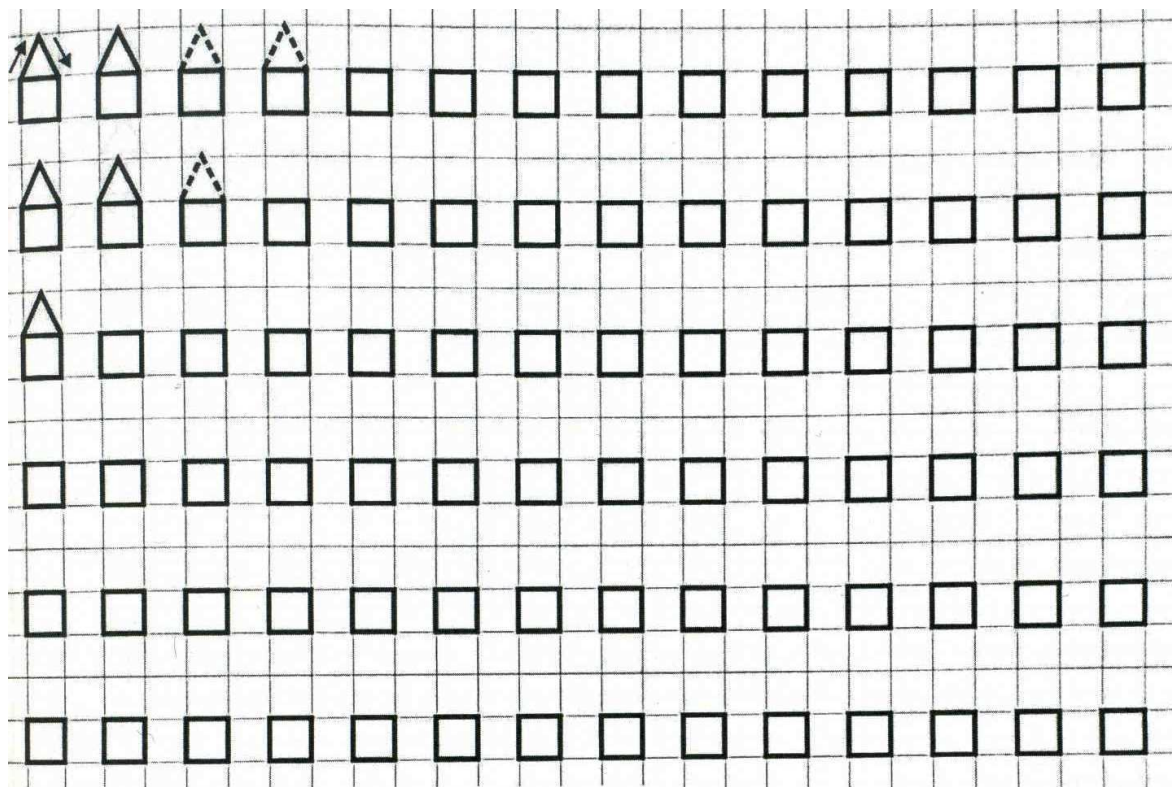
Zadatak za lineaciju 5

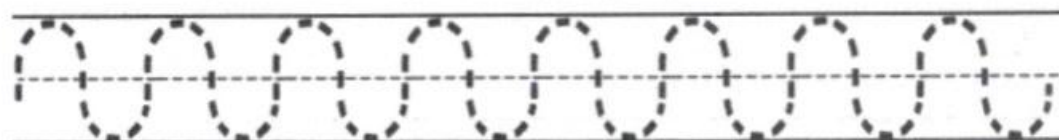
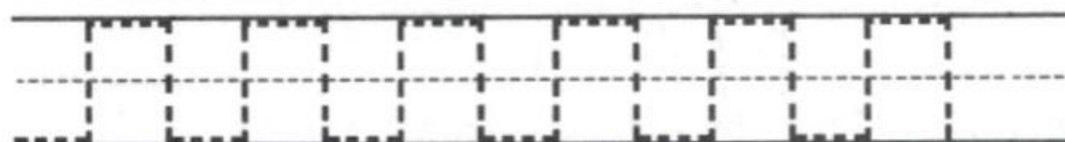
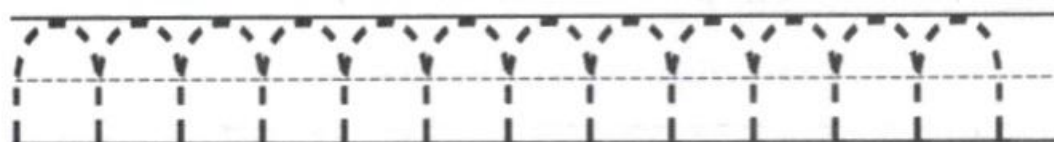
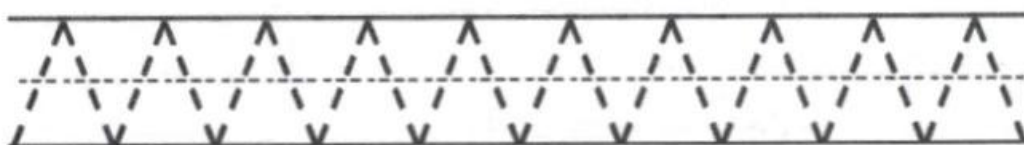
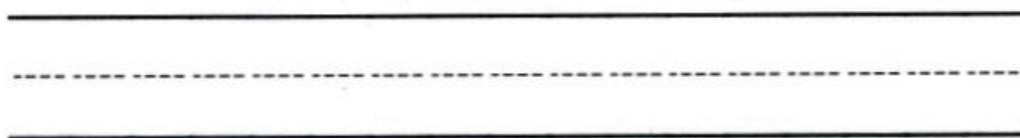
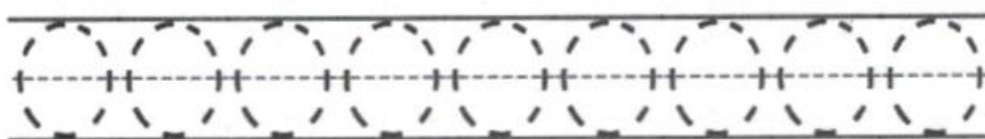
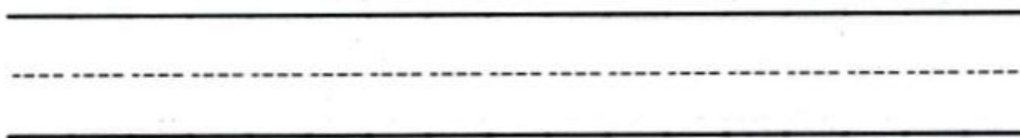
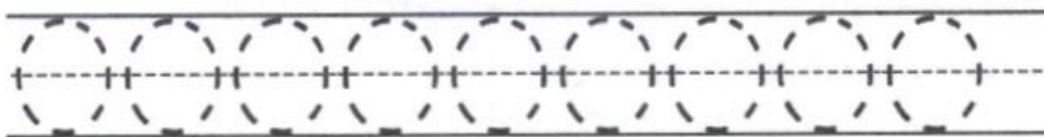
Zadatak za lineaciju 6

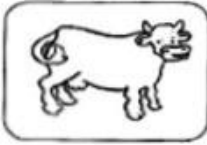

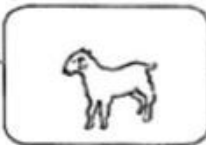

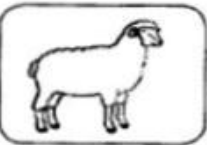

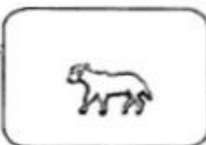
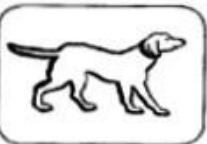

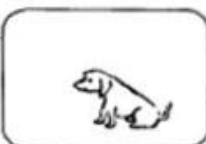

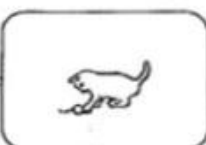
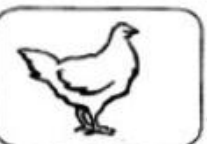

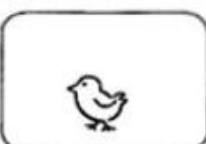

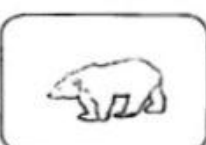
Zadatak za lineaciju 7

Zadatak za lineaciju 8

Zadatak za lineaciju 9

Zadatak - Diktat - Diktiramo dvije rečenice, koje sadrže po jednu riječ koja zvuči slično.

Mama **pere** ruke. Tata **bere** jabuke.

Mi smo dobar **tim**. Iz dimnjaka ide **dim**.

Pas glode **kost**. Ti si moj **gost**.

Stigla nam je **kuma**. Pukla nam je **guma**.

Na drvetu pjeva **kos**. Nešo je dao **koš**.

Iza kuće je gusta **šuma**. To je bila velika **suma** novca.

Ratar **sjie** sjeme pšenice. Šnajder **šije** pantalone.

Na stolu je vruća **kaša**. U radnji je **kasa** sa novcem.

Miloš ide na dugi **put**. Mama je ispekla **but**.

Naglasite onaj glas koji dijete ne izgovara kako treba. Zadatak je fleksibilno osmišljen iako predviđa diktiranje samo dvije rečenice možete koristiti onoliko primjera koliko procijenite da odgovaraju tempu, sposobnostima, potrebama deteta.

Zadatak - Upiši slovo - Za svaku riječ pripremite slikovni materijal – ilustraciju riječi. Ispod svake slike u nazivu riječi izostavljeno je po jedno slovo (prvo, drugo, treće ili posljednje). Dijete treba da otkrije i upiše slovo koje nedostaje. Primjeri:

_ U Ć A ,

P _ T K A,

K R _ G,

V O Ć _ .

Zadatak višesložne riječi- Upiši dio riječi -U višesložnoj riječi jedan slog je izostavljen i dijete treba da ga upiše. Primjeri:

LUBE __CA;

TELE__ZOR;

KRO __DIL;

TE__FON.

Zadatak - Dopiši slovo koje nedostaje - Pripremite štampani materijal. Učenicima dajte instrukciju da dodaju po jedno slovo koje nedostaje u svakoj rečenici. Naglasite da pažljivo pročitaju rečenicu. Uputite ih da razumiju značenje rečenice. Nakon toga treba da dodaju slovo koje smatraju da nedostaje.

Zadatak - Pisanje rečenica i jednostavnih tekstova - Vježbajte s detetom formiranje rečenice: dajte **ključnu riječ** iz koje će nastati rečenica ili kratak tekst. Na primjer, ponudite riječi *dječak* i *ide*. Dodatno možete pokazati jednostavnu sliku koju treba opisati jednom rečenicom. Potom usložite zahtjev i tražite opis sa više rečenica, čime podstičete maštu, kreativnost i motivacija za rad.

Zadatak - Pronađi sliku i dopiši riječ - Ponuđeno je nekoliko rečenica u kojima nedostaje po jedna riječ. Svakoj rečenici odgovara po jedna slika. Dijete treba da pronađe odgovarajuće slike i dopuni rečenice.

Zadatak - Upiši riječ koja nedostaje - Za svaku riječ pripremite slikovni materijal – ilustraciju. Ispod ilustracije napišite rečenicu u kojoj ćete izostaviti jednu riječ. Zadatak za dijete je da otkrije i napiše koja riječ nedostaje.

Primjer: Mačka _____ miša.

Zadatak - Napravi rečenicu - Zadati niz riječi od kojih treba napraviti rečenicu. Odabir riječi treba da bude takav da se od njih može napraviti više prostih, ali i složena rečenica. Primjer: mačka, je, miša, ali, pobjegao, juri, on, drvo, na.

c. PREPORUKE ZA RAD SA UČENICIMA III RAZREDA

U III razredu osnovne škole akcenat je na vještinama neophodnim za pisanje i razumijevanje pročitano: pisanje rečenica, razumijevanje pročitano, sastavljanje jednostavnog teksta na osnovu slika, situaciono rješavanja problema.

Za III razred je važno raditi na podsticanju kreativnosti pisanja uz podršku slikovnog materijala koji bi imao motivišuću ulogu u procesu nastanka priče.

Potom, ohrabrivati samostalno i pisanje na osnovu štampanog materijala prilagođenog interesovanjima djeteta; uz podršku učitelja učenici osmišljavaju neumjetničke tekstove sa omiljenim temama - nakon koga treba da odgovore na ciljana pitanja iz teksta fokusiranje na tekst kao izvor informacija i osnov učenja.

Potrebno je primjenjivati inovativne i metode savremene nastave- individualizacija, učenje kroz igru, izvođenje očigledne nastave, više tekstova za vježbanje, više priča po slikama, prilagođavanje tekstova i dr.

Neumjetnički tekstovi -Jednostavni tekstovi sa pitanjima na koje treba odgovoriti. Ponuđeni tekstovi osmišljeni su tako da se mogu lako prilagođavati individualnim potrebama učenika. Važno je da se kroz individualni rad s djetetom ustanovi koji je glavni razlog nerazumijevanja pročitano.

Prijedlog neumjetničkih tekstova za III razred

Текст 1

Милош ради у пошти. Он је поштар. Има плаву капу. На рамену му је ташна са писмима. Ташна је увијек пуна и веома тешка. Поштар Милош има мотор. Не мора да иде пјешке.

Данас је дошао код Лене. Она се радује поштару Милошу. Донио јој је писмо. Писмо је послао Мартин. Мартин је у Лондону. Тамо се школује. Лена и Мартин се дописују. Мартин пише о томе како проводи вријеме у Лондону. Лена пише о томе што се дешава у школи.

Питања:

Гдје ради Милош?

Што Милош ради?

Што Милош носи у ташни?

Ко се обрадовао поштару?

Ко је послао Лени писмо?

Гдје Мартин живи?

Што Мартин ради у Лондону?

О чему Лена пише Мартину?

Текст 2

Био је сунчан дан.

Горан је потражио другове Жарка, Марка и Вука.

Дуго су се играли у дворишту.

Било им је лијепо.

Највише су се играли лоптом.

Жарко је снажно шутирао.

Лопта је пала на терасу сусјетке Босе.

Боса им је вратила лопту.

Рекла им је да не шутирају превише снажно јер могу повриједити пролазнике.

Питања:

Ко се играо у дворишту?

Чиме су се дјеца играла?

Ко је јако шутноо лопту?

Гдје је лопта пала?

Који савјет је дјечи дала сусјетка Боса?

Текст 3

Журка

Дражен жели да прослави рођендан са друштвом. Припрема журку, штимује гитару. Дражен иде у музичку школу, воли да свира и бира мелодије које сви воле. Жаклина жури на журку. Плаши се да не закасни и нешто не пропусти. Дражен је поносан што је сам осмислио сваки тренутак журке. Друштво се уз музику лијепо забавља. Можда је ово једна од најбољих журки, задовољно мисли Дражен.

Питања:

Ко припрема журку?

Што ради Дражен?

Ко жури на журку?

Како је протекла журка?

Како су се дјеца забављала?

Текст 7

Миљин отац је у шуми нашао зеца. Донио га је Миљи. Миља даје зецу да једе. Зец воли купус и шаргарепу. Отац је купио кавез за зеца. Миљи је жао зеца у кавезу. Жељела је да се игра са својим љубимцем па је отворила врата кавеза. Сада весело трчкарају по стану. Миља воли зеца, а зец воли Миљу.

Питања:

Где је Миљин отац нашао зеца?

Што воли зец да једе?

Што је Миљи жао?

Како Миља проводи вријеме са својим љубимцем?

Текст 8

Часлав воли слаткише. Највише му се допада чоколада.

Родитељи не дозвољавају да једе пуно чоколаде јер слаткиши нијесу здрави, кваре зубе.

Јуче је Часлава заболио зуб. Одлучио је да посјети доктора. Доктор му је поправио зуб.

Питања:

Што Часлав воли?

Што се Чаславу највише допада?

Зашто родитељи забрањују Чаславу да једе чоколаду?

Текст 9

Феђа и Хана живе у истој улици. Иду у други разред. Добри су другари. Једно другом увијек помажу. Феђа игра фудбал, а Хана одбојку. На распусту су били на мору. Тамо су упознали Џемала и Нађу. Лијепо су се дружили.

Питања:

Ко живи у истој улици?

У који разред иду Хана и Феђа?

Што воли Хана?

Што воли Феђа?

Гдје су дјеца била за вријеме распуста?

Кога су дјеца упознала на распусту?

Rečenice 1

Instrukcija: Pratiti brzinu i tečnost čitanja, najprije četiri rečenice. Broj rečenica se može povećavati. Pratite ispravnost pročitane i kvalitet prelaska sa jednog na drugo slovo, sa jedne na drugu riječ. Nakon čitanja provjerite razumijevanje pročitane četiri rečenice. Vodite evidenciju o čitalačkom postignuću djeteta.

- Ana ima sat.
- Ida pije sok.
- Edo pije čaj.
- Vuk je u šumi.
- Maja pere kosu.
- Vojo pere ruke.
- Osa je Evi na nosu.
- Emir voli med.
- Sova juri miša.
- Savo piše slovo A.
- Ema voli da čita.
- Lara piše slova.
- Svi volimo da čitamo bajke.
- Mojoj majci je ime Neda.
- More je veliko i plavo.
- Mila se vozi brodom po moru.
- Savo putuje avionom.

Реченице 2

Instrukcija: Pratiti brzinu i tečnost čitanja, najprije četiri rečenice. Broj rečenica se može povećavati. Pratite ispravnost pročitanoг i kvalitet prelaska sa jednog na drugo slovo, sa јedne na drugu riječ. Nakon čitanja provjerite razumijevanje pročitane četiri rečenice. Vodite evidenciju o čitalačkom postignuću дјетета.

- Лела воли да иде у школу.
- Мама чита књигу.
- Ђаци иду у школу.
- Данас је лијеп дан.
- Воз иде до Бара.
- Маја учи да чита.
- Риба живи у води.
- Мачка јури миша.
- Пиле једе мрве хљеба.
- Сова има велике очи.
- Ева иде на море.
- Јеж има бодље.
- Пуж кућу носи на леђима.
- Фатима има рукавице.
- Џевад чисти оџак.
- Каћа пече колаче са џемом.

Tekst 10

Sanja živi u Baru. Bar je grad na moru. Sanja ide u školu. Naučila je da piše. Napisala je tetki pismo. Tetka živi na selu. Kada je stiglo pismo od Sanje, tetka se obradovala. Sva slova lijepo su napisana. Sanja javlja tetki da uskoro dolazi sa bratom. Kada bude ljeto, tetka će doći kod Sanje. Tada će ići na plažu i uživati u druženju.

Pitanja:

Gdje živi Sanja?

Što je Sanja naučila?

Kome je Sanja napisala pismo?

Gdje živi Sanjina tetka?

Kada će tetka doći kod Sanje?

Tekst 11

Tina slavi šesti rođendan. Dobila je puno poklona: knjigu od majke, biciklo od tate, tetka joj je napravila tortu. Ipak, najdraži poklon dobila je od mlađeg brata. On ima samo četiri godine, poklonio joj je crtež na kome su njih dvoje. U pet sati ide u bioskop sa Mirkom. Mirko je Tinin stariji brat, već ide u školu. Od kad je naučio da čita, Mirko Tini čita bajke i basne. U bioskopu joj čita prevod filma. Tina mu se divi. Njen brat sve zna.

Pitanja:

Koliko godina će napuniti Tina?

Što je Tini poklonio tata za rođendan?

Što je Tini mama poklonila za rođendan?

Što je Tini tetka napravila za rođendan?

Koji poklon je Tini najdraži?

S kim će Tina gledati film?

Kako se zove Tinin mlađi brat?

Zašto se Tina divi Mirku?

Текст 12

Неда и Мина из Бара путују возом у Колашин. У том граду живи њихов ујак Милан. Неда и Мина воле да путују возом. Воз вијуга по шинама. До Колашина се брзо стиже. На станици их чека ујак Милан, радује се Неди и Мини. Колашин је мали град. Туристи га обилазе и љети и зими јер има лијепу околину.

Питања:

Ко путује у Колашин?

Кога ће Неда и Мина посјетити у Колашину?

Чиме дјевојчице путују у Колашин?

Какав је град Колашин?

Када туристи посјећују Колашин?

Што туристе привлачи у Колашину?

Текст 13

Један плавокоси, несташни дјечак шутира улицом шарену, гумену лопту. Лопта нехотично удари жену док је прелазила улицу. Дјечак приђе и извини се. Жена га помилова по коси и хитрим коракom настави даље. Дјечакова гумена лопта откотрља се низ улицу.

Питања:

Гдје је дјечак шутирао лопту?

Кога је дјечак нехотично ударио лоптом?

Каква је лопта?

Како се дјечак осјећао када је лоптом ударио жену?

Што је дјечак урадио када је лоптом ударио жену?

Да ли се жена прихватила дјечаково извињење ?

Текст 14

Прије доласка у Подгорицу воз из Бијелог Поља прошао је кроз градове Мојковац и Колашин. Поред пруге вијуга ријека Морача. Високо у облацима скривају се планине: Комови, Бјеласица и Сињајевина. Воз брзо стиже у наш град. Подгорицу окружују брда: Љубовић, Горица и Мало брдо. Кроз град протичу бистре ријеке: Морача, Рибница и Цијевна.

Питања:

Кроз које градове пролази воз од Бијелог Поља до Подгорице?

Која ријека вијуга поред пруге?

Које планине се скривају у облацима?

Која брда окружују Подгорицу?

Које бистре ријеке протичу кроз Подгорицу?

Текст 15

Драган је вриједан човјек. Он има кућу од камена. Око куће је пространо двориште, ограђено високом, дрвеном оградом. Велика башта препуна је шареног, мирисног цвијећа и процвјеталих, озелењелих воћака. Пред кућицом дријема Драганов вјерни пас Рекс.

Питања:

Какав је Драган човјек?

Од чега је направљена Драганова кућа?

Какво је двориште?

Што расте у башти?

Ко је Драганов вјерни пријатељ?

Како се зове Драганов пас?

Зашто кажемо да је Драган вриједан?

Текст 16

Ученици Основне школе „Лука Симоновић“ из Никшића отпутовали су на Верушу. Тамо су упознали другове из Подгорице, Будве, Котора и Херцег Новога. Највише су се дружили с ученицима Основне школе „Саво Пејановић“ из Подгорице. Шетали су шумом, сакупљали шумске плодове и поред ријеке брали љековито биље. Веруша је дивно мјесто за учење, игру и одмор.

Питања:

Ко је отпутовао на Верушу?

Кога су тамо упознали?

Из којих су градова дјеца која су боравила на Веруши?

С ким су се дјеца из Никшића највише дружила?

Што су дјеца радила на Веруши?

Текст 17

Дјечаци Зоран и Ален пошли су у шуму. Повели су пса Џека. Хоџајући кроз шуму, газили су опало лишће. Застали су поред ријеке да посматрају рибе. Одједном су облаци прекрили небо. Почела је киша. Дјечаци су отрчали кући.

Питања:

Ко је пошао у шуму?

Кога су дјечаци повели?

Зашто су дјечаци отрчали кући?

Текст 18

Напољу је хладно и пада киша. На прозору су суве мрве хљеба. Марко сваког јутра, прије поласка у школу, остави врапцима мрвице хљеба. Треба преживјети хладну зиму. Врапци радо долазе на Марков прозор. Знају да их тамо чека храна. Прозебли врабац слетио је на прозор. Кљуцао је мрвице хљеба које му је оставио Марко.

Питања:

Какво је вријеме напољу?

Ко свако јутро оставља мрвице хљеба на прозору?

Коме су намијењене мрвице хљеба?

Како би описао Марка?

Tekst 19

Proljeće

Mjesec je mart. Nema više snijega. Napolju je toplo. Djeca se igraju u parku. Na drveću su se javili pupoljci. Kosta je pored žbuna našao ljubičice. Alma je ubrala bijele cvjetice, pognute glavice. Pogadate, visibabe. Visibabe i ljubičice nam javljaju da je stiglo proljeće.

Laste su se vratile sa juga. Već su napravile gnijezdo na Alminoj terasi.

Pitanja:

Koji je mjesec?

Što rade djeca?

Gdje se djeca igraju?

Što se pojavilo na drveću?

Što je Kosta našao?

Što je Alma našla u šumi?

Koje godišnje doba najavljuju visibabe i ljubičice?

Gdje su laste napravile gnijezdo?

Tekst 21

Jesen

Jesen je. Ima puno zrelog voća. Majka i otac beru jabuke. S njima je Jana. Ona je mala. Tata se popeo na drvo i bere jabuke. Mama ispod drveta stavlja jabuke u korpu. Jana trči po voćnjaku. Ubrali su punu korpu jabuka. Jana se raduje. Kada dođu kući, mama će spremiti džem od jabuka. Preostale jabuke podijeliće prijateljima.

Pitanja:

Koje je godišnje doba?

Što beru tata i mama?

Ko je s njima?

Što tata radi?

Što mama radi?

Što će mama spremiti od jabuka?

Što će uraditi s preostalim jabukama?

Текст 22

Рода

У јесен птице селице лете на југ. Тамо им је топлије. Једна рода није пошла на југ са својим јатом. Стара је и нема снаге да лети тако далеко. Филип је узео роду и ставио је у шталу. У штали је топло. Хранио је и појио. Понекад би Филип уловио жабу. То је за роду била права гозба.

Кад год је било лијепо вријеме, рода је излазила из штале и летјела по дворишту. На крову Филипове куће направила је гнијездо. Знаш ли да роде праве гнијезда на крововима кућа?

Тако је наша рода преживјела једну хладну зиму. У прољеће стиже њено јато.

Питања:

Гдје птице селице лете у јесен?

Зашто рода није пошла на југ?

Ко је бринуо о роди?

Што рода највише воли да једе?

Кад стиже родино јато?

Допуни реченице

Три прасета

Три мала _____ су пошла да живе у шуми.

Прво су се _____, а онда су чули да долази опасни _____ и да ће их _____.

Браћа одлучише да направе _____.

Свако је за себе правио _____.

Најмлађе, лијено _____ направи веома брзо _____ од _____.

Средње _____ направи _____ од _____.

Најстарије _____ направи _____ од _____.

Стигао је страшни _____.

Снажно је _____ и одувао кућу од сламе и кућу од _____.

Кућу од _____ није успио да _____.

Покушао је да уђе кроз _____.

Прасићи су упалили _____ и вук је изгорио _____.

Од тада га нико није _____ у близини три _____.
Прасићи су наставили да живе заједно у _____ од
_____.

Tekst 23

Jež

Tumaranje po šumi, znak je da je došlo proljeće. Tokom hladnih zimskih mjeseci, jež se povlači u toplu i sigurnu logu, sklupča se i započinje zimski san. Tek će topliji dani da ga izmame napolje. Jež danju spava. Kada zađe sunce i tokom noći, kreće u potragu za hranom. Hrani se puževima, insektima, miševima i pacovima. Ovaj hrabri borac napašće čak i zmiju otrovnicu.

Ježići se rađaju goli i slijepi. Nakon nekoliko časova pojavljuju im se meke, bijele bodlje. One brzo potamne i očvrsnu kao kod njihovih roditelja.

Kada je uplašen ili uznemiren jež se pretvara u bodljikavu loptu. S naježenim bodljama dobro je zaštićen od neprijatelja.

Pitanja:

Gdje je jež tokom hladnih zimskih dana?

Kada jež kreće u potragu za hranom?

Čime se hrani jež?

Koga će napasti hrabri jež?

Kako izgleda tek rođeni jež?

Kada jež dobija bodlje?

Kada se jež pretvara u bodljikavu loptu?

Текст 24

Пуж

Пуж живи на влажним ливадама, око потока и шумарака. Радо једе младо лишће, купус и салату. На глави има четири пипка. Два краћа пипка су напријед и они му служе за додиривање. На врху два дужа пипка налазе се пужеве очи. У малим устима је језик, а у језику на хиљаде ситних зубића којима грицка лишће. Зими се пуж укопа у земљу и преспава до прољећа. Он нема ноге већ пузи по тлу. Мама пуж полаже јаја у рупи у земљи. Из њих се излијежу пужићи који већ имају кућицу.

Питања:

Гдје живи пуж?

Чиме се пуж храни?

Колико пипака на глави има пуж?

Чему служе краћи пипци?

Гдје се налазе пужеве очи?

Шта се налази у језику пужа?

Гдје пуж преспава до прољећа?

Из чега се излијежу пужеви?

Текст 25

Магарац и во

Лијени магарац, које се по цио дан одмарао, упита једног дана вола, који је вриједно орао земљу: „Зар се не умориш од толиког рада?“

„Не. Навикао сам да радим. То је мој посао и не могу да га оставим чак и кад бих хтио.“ Одговори во. „Па то је глупо. Мораш некад и да одмориш. Кад се мени не ради претварам се да сам болестан и газда ме остави на миру, а неко други ради умјесто мене. Можеш и ти да пробаш то исто.“ Посавјетова магарац вола.

Сјутрадан, во учини како му је магарац рекао, претварао се да је болестан. „Ова животиња се разбољела и не може да ради.“ Помисли сељак кад видје вола како лежи од раног јутра. „Повешћу магарца, он се већ неколико дана одмара.“ И тако сељак поведе магарца у поље гдје је цио дан орао земљу без одмора и предаха.

Питања:

1. Ko su јунаци ове приче?

2. Какав је био во: а) вриједан б) лијен

3. Какав је био магарац: а) вриједан б) лијен

4. Што чини магарац да би избјегао да ради?

5. Да ли је во послушао савјет магарца?

6. Ко је замијенио вола када се овај претварао да је болестан?

Magarac i vo

Lijeni magarac, koje se po cio dan odmarao, upita jednog dana vola, koji je vrijedno orao zemlju: “Zar se ne umoriš od tolikog rada? “

„Ne. Navikao sam da radim. To je moj posao i ne mogu da ga ostavim čak i kad bih htio. “ Odgovori vo. „Pa to je glupo. Moraš nekad i da odmoriš. Kad se meni ne radi pretvaram se da sam bolestan i gazda me ostavi na miru, a neko drugi radi umjesto mene. Možeš i ti da probaš to isto.” Posavjetova magarac vola.

Sjutradan, vo učini kako mu je magarac rekao, pretvarao se da je bolestan. „Ova životinja se razboljela i ne može da radi.” Pomisli seljak kad vidje vola kako leži od ranog jutra. “Povešću magarca, on se već nekoliko dana odmara.” I tako seljak povede magarca u polje gdje je cio dan orao zemlju bez odmora i predaha.

Pitanja:

1. Ko su junaci ove priče?

2. Kakav je bio vo: a) vrijedan b) lijen

3. Kakav je bio magarac: a) vrijedan b) lijen

4. Što čini magarac da bi izbjegao da radi?

5. Da li je vo poslušao savjet magarca?

6. Ko je zamijenio vola kada se ovaj pretvarao da je bolestan?

Текст 26

Зец и медвјед

Дубоко у густој шуми живјела су два добра друга, зец и медвјед.

Медвјед је имао велику пећину у којој је спавао преко зиме. Зец је живио у близини пећине и није спавао зимски сан. Током зиме, зецу је било досадно јер није имао друга за игру.

Ове зиме пало је пуно снијега и зец одлучи да се санка. Набавио је санке и кренуо да се спушта са високог бријега ка медовој пећини. Толико је брзо скијао да није успио да се заустави него је ускочио право у пећину. Пробудио је медвједа који се страшно наљутио. Викао је на зеца, а овај се извињавао.

Меду је било жао што је викао на зеца па изађе из пећине и пође с њим да се игра. Играли су се цијелог дана, а онда медо настави зимски сан. У прољеће ће наставити игру.

Питања:

Гдје су живјела два добра друга?

Ко није спавао зимски сан?

Када је пао снијег шта је зеко одлучио?

Гдје је водила стаза за скијање?

Шта се десило због зекове неспретности?

Како је реаговао медо кад се пробудио?

Zec i medvjed

Duboko u gustoj šumi živjela su dva dobra druga, zec i medvjed. Medvjed je imao veliku pećinu u kojoj je spavao preko zime. Zec je živio u blizini pećine i nije spavao zimski san. Tokom zime, zecu je bilo dosadno jer nije imao druga za igru.

Ove zime palo je puno snijega i zec odluči da se sanku. Nabavio je sanke i krenuo da se spušta sa visokog brijega ka medovoj pećini. Toliko je brzo skijao da nije uspio da se zaustavi nego je uskočio pravo u pećinu. Probudio je medvjeda koji se strašno naljutio. Vikao je na zeca, a ovaj se izvinjavao.

Medu je bilo žao što je vikao na zeca pa izađe iz pećine i pođe s njim da se igra. Igrali su se cijelog dana, a onda medo nastavi zimski san. U proljeće će nastaviti igru.

Pitanja:

Gdje su živjela dva dobra druga?

Ko nije spavao zimski san?

Kada je pao snijeg šta je zeko odlučio?

Gdje je vodila staza za skijanje?

Šta se desilo zbog zekove nespretnosti?

Kako je reagovao medo kad se probudio?

Текст 27

Лав и миш

Џунгла је густа шума у којој живе различите врсте животиња, необични инсекти, биљке месождерке, скривене врсте живог свијета.

У некој од тих џунгли живи један лијени лав који највише на свијету воли да дријема у хладу бујних лијана.

Једног од тих лијених лављих дана лав леже поред дрвета чија крошња је правила хлад тако велики чак и слона да заштити од сунца.

Пролазећи туда, миш ријеша да претрчи лаву преко њушке. Међутим, лав се пробуди и шчепа миша.

„Је ли, малецки? Зар се ти, код толике ширине, усуђујеш да преко мојих леђа правиш пут? Шта ћемо сада, говори?” - викну лав.

„Моћни лаве, погријешао сам, признајем. Молим те да ми опростиш. Никада више нећу то да учиним, ово је први и последњи пут. Уосталом помисли: каква би то слава била за лава да убије миша?” Лав се насмија и пусти миша здравог и читавог.

После неколико дана, лав се несрећно ухвати у мрежу коју су поставили ловци. Није могао да се извуче, па је рикао од јада и срџбе.

То је чуо миш. Одмах је дотрчао. Када је угледао лава у мрежи, није губио вријеме. Почео је да гризе мрежу мало по мало начинио довољно велики отвор кроз који се лав извукао и тако избавио.

„Какве се чудне ствари догађају на овом свијету! Ко би икад помислио да и миш може да спасе лава од смрти! ” - рече лав.

Питања:

Што је џунгла?

Какав је лав (заокружи тачан одговор):

а) лијен

б) вриједан

Ко је пробудио лава? _____

Што је лаву било смијешно?

Да ли је лав опростио мишу што га је пробудио?

Што се послѣ неког времена десило са лавом?

Да ли су остале животиње из џунгле жељеле да помогну лаву?

Ко је спасио лава?

Што мислиш, зашто лава зову краљем свих животиња?

Lav i miš

Džungla je gusta šuma u kojoj žive različite vrste životinja, neobični insekti, biljke mesožderke, skrivene vrste živog svijeta.

U nekoj od tih džungli živi jedan lijeni lav koji najviše na svijetu voli da drijema u hladu bujnih lijana.

Jednog od tih lijenih lavljih dana lav leže pored drveta čija krošnja je pravila hlad tako veliki čak i slona da zaštiti od sunca.

Prolazeći tuda, miš riješi da pretrči preko lava. Međutim, lav se probudi i ščepa miša.

„Je li, malecki? Zar se ti, kod tolike širine, usuđuješ da preko mojih leđa praviš put? Šta ćemo sada, govori?” - viknu lav.

„Moćni lave, pogriješio sam, priznajem. Molim te da mi oprostiš. Nikada više neću to da učinim, ovo je prvi i poslednji put. Uostalom pomisli: kakva bi to slava bila za lava da ubije miša?” Lav se nasmija i pusti miša zdravog i čitavog.

Posle nekoliko dana, lav se nesrećno uhvati u mrežu koju su postavili lovci. Nije mogao da se izvuče, pa je rikao od jada i srdžbe.

To je čuo miš. Odmah je dotrčao. Kada je ugledao lava u mreži, nije gubio vrijeme. Počeo je da grize mrežu i malo po malo načinio dovoljno veliki otvor kroz koji se lav izvukao i tako izbavio.

„Kakve se čudne stvari događaju na ovom svijetu! Ko bi ikad pomislio da i miš može da spase lava od smrti!” - reče lav.

Pitanja:

Što je džungla? _____

Kakav je lav (zaokruži tačan odgovor):

a) lijen

b) vrijedan

Ko je probudio lava? _____

Što je lavu bilo smiješno?

Da li je lav oprostio mišu što ga je probudio?

Što se poslije nekog vremena desilo sa lavom?

Da li su ostale životinje iz džungle željele da pomognu lavu?

Ko je spasio lava?

Što misliš, zašto lava zovu kraljem svih životinja?

Текст 28

Сова и зец

Била једном сова по имену Хуја. Живјела је у густој шуми у подножју планине. Омиљено дрво била јој је стара бреза. Сова је стајала на њеним гранама и вребала мишеве у трави.

Када би дуноу вјетар њежно лишће брезе је треперило и стварало различите звукове. Сова је уживала у музици коју је сам природа створила.

Једне вечери, док је сова била на свом положају, спремна за лов, шумским пропланком пројури уплашени зец. За њим хитро кретала се лисица. Знала је да јој зец не може утећи. Зец је све више губио снагу. Сова одлучи да му помогне. Брза као стријела, устремила се на лисицу и зарила јој канце у леђа. Лисица је од бола и страха јаукнула и побјегла у јазбину.

Зец је био спашен, а да то није знао. И даље је трчао колико га ноге носе.
Гдје ли ће се зауставити?

Настави причу

Sova i zec

Bila jednom sova po imenu Huja. Živjela je u gustoj šumi u podnožju planine. Omiljeno drvo bila joj je stara breza. Sova je stajala na njenim granama i vrebala miševe u travi.

Kada bi dunuo vjetar nježno lišće breze je treperilo i stvaralo različite zvukove. Sova je uživala u muzici koju je sama priroda stvorila.

Jedne večeri, dok je sova bila na svom položaju, spremna za lov, šumskim proplankom projuri uplašeni zec. Za njim hitro kretala se lisica. Znala je da joj zec ne može uteći. Zec je sve više gubio snagu. Sova odluči da mu pomogne. Brza kao strijela, ustremila se na lisicu i zarila joj kandže u leđa. Lisica je od bola i straha jauknula i pobjegla u jazbinu.

Zec je bio spašen, a da to nije znao. I dalje je trčao koliko ga noge nose. Gdje li će se zaustaviti?

Nastavi priču

Текст 29

Јеж и корњача

У Томовој башти има разног воћа и поврћа.

Једног јутра, баш у тој башти, срели су се јеж и корњача. Обоје су били јако гладни. Навалише на тек сазреле јагоде.

Таман су се сладили укусним плодовима кад искочи Томо, љут што му краду омиљено воће. Појури јежа и корњачу. Јеж је успио да побјегне јер је брз, а корњача под тешким оклопом направи неколико корака и Томо је ухвати. Ставио је у корпу од прућа. Покушавала је да изађе али није успјела.

Помислила је да је јеж заборавио, али чим паде вече он се дошуња до корпе и рече да је смислио план како да је избави. Убацивао је каменчиће и гранчице цијеле ноћи. Корпа се полако пунила све док се није напунила па је корњача сва срећна изашла. Сунце провири и објави зору, а корњача

и јеж побјегоше у оближњу шуму. Од сад ће јести само шумске плодове јер они припадају шумским животињама. Јеж се претвори у бодљикаву лопту и закотрља по трави која је расла око жбуња. На његовим бодљама за час се закачи пуно шумских јагода. Ето најукуснијег доручка који су подијелила два добра друга.

Питања:

Чега све има у Томовој башти?

Ко се срео у башти?

Што су хтјели да поједу јеж и корњача?

Кога је ухватио Томо, зашто?

Како је јеж помогао корњачи да изађе из корпе?

Коју храну су одлучили да једу јеж и корњача?

Jež i kornjača

U Tomovoj bašti ima raznog voća i povrća.

Jednog jutra, baš u toj bašti, sreli su se jež i kornjača. Oboje su bili jako gladni. Navališe na tek sazrele jagode.

Taman su se sladili ukusnim plodovima kad iskoči Tomo, ljut što mu krađu omiljeno voće. Pojuri ježa i kornjaču. Jež je uspio da pobjegne jer je brz, a kornjača pod teškim oklopom napravi nekoliko koraka i Tomo je uhvati. Stavio je u korpu od pruća. Pokušavala je da izađe ali nije uspjela.

Pomislila je da je jež zaboravio, ali čim pade veče on se došunja do korpe i reče da je smislio plan kako da je izbavi. Ubacivao je kamenčiće i grančice cijele noći. Korpa se polako punila sve dok se nije napunila pa je kornjača sva srećna izašla. Sunce proviri i objavi zoru, a kornjača i jež pobjegoše u obližnju šumu. Od sad će jesti samo šumske plodove jer oni pripadaju šumskim životinjama. Jež se pretvori u bodljikavu loptu i zakotrlja po travi koja je rasla oko žbunja. Na njegovim bodljama za čas se zakači puno šumskih jagoda. Eto najukusnijeg doručka koji su podijelila dva dobra druga.

Pitanja:

Čega sve ima u Tomovoj bašti?

Ko se sreo u bašti?

Što su htjeli da pojedu jež i kornjača?

Koga je uhvatio Tomo, zašto?

Kako je jež pomogao kornjači da izađe iz korpe?

Koju hranu su odlučili da jedu jež i kornjača?

Текст 30

Доживљај из шуме

Једног дана Дарис је отишао у шуму у нади да ће наићи на вука. Дивио се тој животињи која је опстајала и у најсуровијим условима за живот. Одлучио је да ће га фотографисати са сигурне раздаљине. У суровим условима и вук је суров и опасан.

Ишао је дуго кроз шуму. Када се уморио легао је поред дрвета дивљег кестена. Одједном је осјетио како га нешто њуши по лицу. Уплаши се и

опрезно отвори једно око. Имао је што да види, велики мрки медвјед додиривао га је њушком по лицу. Дарис се сјетио да медвједи не нападају мртве људе и угинуле животиње. Претварао се да је мртав. Медвјед га је још мало њушио, а онда је одустао и отрчао у пећину. Дарис није одустао, наставио је потрагу за вуком.

Ходао је, ходао, кад наједном угледа како из густе шуме излази чопор. Вођа чопора ишао је испред осталих вукова који су га у стопу пратили. Хитро се попео на дрво храста и направио неколико фотографија. Издвојио је најљепшу, увеличао је, уоквирио и ставио на зид своје собе. Наставио је да фотографише шумске животиње.

Питања:

Гдје се дешава радња ове приче?

Што је Дарис желио?

Што се десило кад је легао да мало одмори?

Што је Дарис урадио да би се спасио?

Да ли је Дарис успио да би фотографише вукове?

Doživljaj iz šume

Jednog dana Daris je otišao u šumu u nadi da će naići na vuka. Divio se toj životinji koja je opstajala i u najsurovijim uslovima za život.

Odlučio je da će ga fotografisati sa sigurne razdaljine. U surovim uslovima i vuk je surov i opasan.

Išao je dugo kroz šumu. Kada se umorio legao je pored drveta divljeg kestena. Odjednom je osjetio kako ga nešto njuši po licu. Uplaši se i oprezno otvori jedno oko.

Imao je što da vidi, veliki mrki medvjed dodirivao ga je njuškom po licu. Daris se sjetio da medvjedi ne napadaju mrtve ljude i uginule životinje. Pretvarao se da je mrtav. Medvjed ga je još malo njušio, a onda je odustao i otrčao u pećinu. Daris nije odustao, nastavio je potragu za vukom.

Hodao je, hodao, kad najednom ugleda kako iz guste šume izlazi čopor. Vođa čopora išao je ispred ostalih vukova koji su ga u stopu pratili. Hitro se popeo na drvo hrasta i napravio nekoliko fotografija.

Izdvojio je najljepšu, uveličao je, uokvirio i stavio na zid svoje sobe.

Nastavio je da fotografiše šumske životinje.

Pitanja:

Gdje se dešava radnja ove priče?

Što je Daris želio?

Što se desilo kad je legao da malo odmori?

Što je Daris uradio da bi se spasio?

Da li je Daris uspio da bi fotografiše vukove?

Текст 31

Илија и Виктор

Илија и Виктор су добри другови. Иду заједно у школу, у истом су одјељењу. У слободно вријеме играју фудбал у школском дворишту. Виктор је најбољи фудбалер, а Илија се поноси својим другом.

Илија се уписао се у музичку школу. Од родитеља је на поклон добио трубу. Био је пресрећан. Дуго је маштао да свира трубу. Виктор је желио исто што и његов најбољи друг. Наравно, и он се уписао у музичку школу. Два најбоља друга почеше да уче да свирају.

Илија је лако учио ноте и врло брзо произвео чисте тонове на труби, док је с Виктором било другачије јер није памтио ноте.

Једног дана наставник музике похвали Илију, док Виктору не рече ништа. Кад су кренули кући, Илија је био задовољан, а Виктор мрзовољан, није хтио да иде код Илије да заједно свирају.

Од тога дана Виктор је престао да иде у музичку школу, трубу је ставио у ормар и рекао да музика није за њега.

Нажалост, од тога дана два добра дуга су престала да иду заједно у школу, играју фудбал...

Виктор осјети да му Илија недостаје. Волио је да причају о утакмицама, навија за њега док даје голове. Схватио је да је погријешио што је прекинуо пријатељство.

Позвао га је сјутрадан и извинио се. Илија је једва дочекао да настави дружење с Виктором. Рече му да је он најбољи фудбалер којег познаје, а Виктор признаде да нико тако добро не свира трубу као његов најбољи друг.

Илија и Виктор

Илија и Виктор су добри другови. Иду заједно у школу, у истом су одјелjenju, у слободно вријеме играју фудбал у школском дворишту. Виктор је најбољи фудбалер, а Илија се поноси својим другом.

Илија се уписао се у музичку школу. Од родитеља је на поклон добио трубу. Био је пресрећан. Виктор је желио исто што и његов најбољи друг. Наравно, и он се уписао у музичку школу. Два најбоља друга počеše да уче да свирају.

Илија је лако учио note и врло брзо произвео чисте tonove на труби, док је с Виктором било другачије јер није памтио note.

Једног дана наставник музике похвали Илију, док Виктору не рече ништа. Када су кренули кући, Илија је био задовољан, а Виктор мрзовољан, није хтио да иде код Илије да заједно свирају.

Од тога дана Виктор је престао да иде у музичку школу, трубу је ставио у ормар и рекао да музика није за њега.

Нажалост, од тога дана два добра друга су престала да иду заједно у школу, играју фудбал...

Виктор осјети да му Илија недостаје. Волио је да причају о утакмицама, навија за њега док даје голове. Схватио је да је погријешио што је прекинуо пријатељство.

Pozvao ga je sutradan i izvinio se. Ilija je jedva dočekaо да настави дружење s Viktorom. Reče mu да је он најбољи фудбалер којег познаје, а Viktor priznade да нико тако добро не свира трубу као његов најбољи друг.

Текст 32

Мала Наталија и велико море

У кући, на самој обали, живи петогодишња Наталија са родитељима и старијим братом. Брат има девет година, иде у трећи разред, зна да чита и пише. Наталија жели да буде велика као он.

Овога лета Наталија је научила да плива. Просто обожава лето јер дане проводи на плажи са својим вршњацима. Праве дворце од пијеска, добацују се лоптом, брчкају у плићаку, покушавају да направе колут и стој на глави у води.

Поподне, кад тата дође с посла, Наталија плива са њим мало даље од обале. Поносна је на себе како је за кратко вријеме научила да плива.

Наталијину пажњу посебно привлачи игра њеног брата и другара. Такмиче се ко ће први допливати до оближње стијене. Са стијене скачу право у море. Дуго их је посматрала и љутила се што јој родитељи не допуштају ову игру. Понашају се као да је мала, а она тако добро плива. Мислила је. Са плаже се вратила тужна. Жељела је да плива до стијене, а онда храбро скочи у таласе, баш као њен брат.

Чврсто је одлучила да ће сутрадан покушати. Чим је доручковала изађе у двориште, а онда се нечујно искраде и пође на плажу.

Напољу је било сунчано али је дувао јак вјетар. На плажи се виорила жута заставица. Знак да постоји опасност за купаче, да морамо бити пажљиви и

да се сувише не удаљавамо од обале. Наталија је знала што значи жута заставица али је тврдоглаво ушла у воду и кренула да плива. Таласи су били све јачи и јачи па је ускоро осјетила да је напушта снага, ухватила је паника. Довикивала је упомоћ. Чинило јој се да је нико не чује.

Одједном је осјетила како је једна снажна рука ухватила испод врата и плива с њом ка обали. Спасилац је брзо реаговао тако да се дјевојчица чак ни воде није нагутала. Знате да на свакој плажи за вријеме лjeta постоје спасиоци који брину о купачима? Наталија се захвалила и обећала да неће сама долазити на плажу. Брзо се обрисала и обукла. Вратила се кући и снажно загрлила мајку. Рече јој: „Од сада ћу само с тобом да пливам, а кад добро научим ићи ћу са братом да скачем са стијене.“ Мајка је пољубила, била је мало збуњена, није јој јасно због чега јој Наталија то говори.

Mala Natalija i veliko more

U kući, na samoj obali, živi petogodišnja Natalija sa roditeljima i starijim bratom. Brat ima devet godina, ide u treći razred, zna da čita i piše. Natalija želi da bude velika kao on.

Ovoga ljeta Natalija je naučila da pliva. Prosto obožava ljeto jer dane provodi na plaži sa svojim vršnjacima. Prave dvorce od pijeska, dobacuju se loptom, brčkaju u plićaku, pokušavaju da naprave kolut i stoj na glavi u vodi.

Popodne, kad tata dođe s posla, Natalija pliva sa njim malo dalje od obale. Ponosna je na sebe kako je za kratko vrijeme naučila da pliva.

Natalijinu pažnju posebno privlači igra njenog brata i drugara. Takmiče se ko će prvi doplivati do obližnje stijene. Sa stijene skaču pravo u more. Dugo ih je posmatrala i ljutila se što joj roditelji ne dopuštaju ovu igru. Ponašaju se kao da je mala, a ona tako dobro pliva. Mislila je. Sa plaže se vratila tužna. Željela je da pliva do stijene, a onda hrabro skoči u talase, baš kao njen brat.

Čvrsto je odlučila da će sutradan pokušati. Čim je doručkovala izađe u dvorište, a onda se nečujno iskrade i pođe na plažu.

Napolju je bilo sunčano ali je duvao jak vjetar. Na plaži se viorila žuta zastavica. Znak da postoji opasnost za kupaće, da moramo biti pažljivi i da se suviše ne udaljavamo od obale. Natalija je znala što znači žuta zastavica ali je tvrdoglavo ušla u vodu i krenula da pliva. Talasi su bili sve jači i jači pa je uskoro osjetila da je napušta snaga, uhvatila je panika. Dovikivala je upomoć. Činilo joj se da je niko ne čuje.

Odjednom je osjetila kako je jedna snažna ruka uhvatila ispod vrata i pliva s njom ka obali. Spasilac je brzo reagovao tako da se djevojčica čak ni vode nije nagutala. Znate da na svakoj plaži za vrijeme ljeta postoje spasioci koji brinu o kupaćima? Natalija se zahvalila i obećala da neće sama dolaziti na plažu. Brzo se obrisala i obukla. Vratila se kući i snažno zagrlila majku. Reče joj: „Od sada ću samo s tobom da plivam, a kad dobro naučim ići ću sa bratom da skačem sa stijene.“ Majka je poljubila, bila je malo zbunjena, nije joj jasno zbog čega joj Natalija to govori.

Текст 33

Пут пријатељства

Панда Кјара и жаба Мара су најбоље другарице. Одлучиле су да пођу на путовање да би упознале нове животиње и стекле пријатеље.

Чим су кренуле среташе слона коме се трн забо у ногу. Слон је лежао и дозивао помоћ. Приђоше му и извадише трн. Слон рече да се зове Мато и предложи да пође са њима на пут. Двије добре другарице прихватише Мата па кренуше даље. Ходали су дуго. Уморни и жедни, наиђоше на извор чисте воде. Прво су утолили жеђ, а онда уђоше у воду да се расхладе. Били су срећни. Брчкали су се и довикивали.

„Што се дешава, ко се усуђује да ме буди!“ Њихова бука пробудила крокодила је Крока. Три друга се извинише. Нису знали да крокодил спава. Крок рече да му је драго што има друштво и да жели с њима да се игра. Тако су се брчкали цијелог дана, а онда рекоше Кроку да желе да

наставе пут. Питао их је да ли може да пође са њима. Три пријатеља прихватише четвртог, с тим што су морали да се крећу уз обалу ријеке јер крокодил није могао да иде по камењу и брдима.

Четири пријатеља, панда Кјара, жаба Мара, слон Мато и крокодил Крок, уморни од пута легаше да одспавају. Одједном их пробуди страшна рика лава која је долазила издалека. „Што ћемо сада?” - питали су се пријатељи. Слон предложи: „Сво троје ћу попети на високо дрво баобаб, а ја ћу чекати лава јер га се не плашим. У борби један на један лав ме не може побиједити.”

Тако је и урадио. Три пријатеља уплашено су гледала што ће се догодити. Стиже лав са огромном гривом и оштрим зубима, упита слона: „Ко си ти, што не бјежиш, зар ме се не плашиш?”

„Не плашим се никога, па ни тебе, лаве. Како се зовеш?”

„Зовем се Лео и тражим пријатеље.”

„Са таквом риком никада нећеш наћи пријатеље. Од твога страшног гласа све животиње хвата језа и бјеже куд камо. Треба љепше да се понашаш.”

„Хвала ти на пријатељском савјету. Срећан сам јер сада имам једног пријатеља.” Мато рече: „Не, немаш једног, заправо, имаш четири пријатеља.” Лео га зачуђено погледа. Слон подиже сурлу према баобабу и поче да извлачи прво панду, па жабу и на крају крокодила. „Ми смо твоји нови пријатељи. Желиш ли да наставиш путовање с нама?”

Лео одушевљено прихвати и кренуше у сусрет новим пријатељима.

Put prijateljstva

Panda Kјara i жаба Mara su najbolje drugarice. Odlučile su da pođu na putovanje da bi upoznale nove životinje i stekle prijatelje.

Čim su krenule sretoše slona kome se trn zabo u nogu. Slon je ležao i dozivao upomoć. Pridoše mu i izvadiše trn. Slon reče da se zove Mato i predloži da pođe sa njima na put. Dvije dobre drugarice prihvatiše Mata pa krenuše dalje. Hodali su dugo. Umorni i žedni, naiđoše na izvor čiste vode. Prvo su utolili žeđ, a onda uđoše u vodu da se rashlade. Bili su srećni. Brčkali su se i dovikivali.

„Što se dešava, ko se usuđuje da me budi!“ Njihova buka je probudila krokodila Kroka. Tri druga se izviniše. Nisu znali da krokodil spava. Krok reče da mu je drago što ima društvo i da želi s njima da se igra. Tako su se brčkali cijelog dana, a onda rekoše Kroku da žele da nastave put. Pitao ih je da li može da pođe sa njima. Tri prijatelja prihvatiše četvrtog, s tim što su morali da se kreću uz obalu rijeke jer krokodil nije mogao da ide po kamenju i brdima.

Četiri prijatelja, panda Kjara, žaba Mara, slon Mato i krokodil Krok, umorni od puta legoše da odspavaju. Odjednom ih probudi strašna rika lava koja je dolazila izdaleka. „Što ćemo sada?“- pitali su se prijatelji. Slon predloži: „Svo troje ću popeti na visoko drvo baobab, a ja ću čekati lava jer ga se ne plašim. U borbi jedan na jedan lav me ne može pobijediti.“

Tako je i uradio. Tri prijatelja uplašeno su gledala što će se dogoditi. Stiže lav sa ogromnom grivom i oštrim zubima, upita slona: „Ko si ti, što ne bježiš, zar me se ne plašiš?“

„Ne plašim se nikoga, pa ni tebe, lave. Kako se zoveš?“

„Zovem se Leo i tražim prijatelje.“

„Sa takvom rikom nikada nećeš naći prijatelje. Od tvoga strašnog glasa sve životinje hvata jeza i bježe kud kamo. Treba ljepše da se ponašaš.“

„Hvala ti na prijateljskom savjetu. Srećan sam jer sada imam jednog prijatelja.“

Mato reče: „Ne, nemaš jednog, zapravo, imaš četiri prijatelja.“ Leo ga začuđeno pogleda. Slon podiže surlu prema baobabu i poče da izvlači prvo pandu, pa žabu i na kraju krokodila. „Mi smo tvoji novi prijatelji. Želiš li da nastaviš putovanje s nama?“

Leo oduševljeno prihvati i krenuše u susret novim prijateljima.

Другачија крила

Јесен је. У шуми врви од различитих животиња које се припремају за хладне зимске дане. Млада вјеверица је хитро слетјела с дрвета и кренула да скупља жиреве и љешнике који су били скривени у трави. Одједном примијети неко непознато створење. „Јеси ли ти птица?“

„Јесам, ја сам врабац. Испао сам из гнијезда и не могу да се вратим назад. А ти, јеси ли ти опасни мачак? Хоћеш ли ме појести?“ - упита престрашено врабац. Мајка је казала врапчићу да су мачке њихови непријатељи и ако не буде опрезан може постати лак плијен.

„Ма не, ја сам вјеверица, биљојед. Једем орахе, љешнике и жиреве. Волим да скакућем по дрвећу. А зашто не полетиш назад у гнијездо?“ Чудила се вјеверица.

„Мени нијесу порасла крила као осталим врапчићима, па не могу да летим. Зато ми је мама рекла да не излазим из гнијезда.“

„Мора да често остајеш сам кад твоји родитељи, браћа и сестре одлете да траже храну.“

„Тако је, много времена проводим сам. Немам друга за игру.“ - рече тужно врабац.

„А што радиш кад си сам?“ - упита забринуто вјеверица.

„Гледам небо и птице како лете, гледам мале бијеле облаке који се стално мијењају и праве различите облике. Понекад пјевам. Данас сам покушао да полетим, хтио сам да упознам шуму али сам пао.“

„Ја ћи ти помоћи да видиш шуму. Попни се на моја леђа па ћемо заједно прошетати.“ - рече вјеверица.

Онда се врабац сјети да се није јавио мами. „Боље да ме вратиш у гнијездо. Тамо ћу сачекати маму, упознаћеш је. Она ће ми сигурно допустити да с тобом упознам шуму.“ Вјeverица се сложи. Врати врапца у гнијездо.

Убрзо стиже мама носећи у кљуну црвића за свог малог врапца.

Вјeverица и врапчић испричаше мами како су планирали да обиђу шуму. Мама се сложи да прошетају али да се сувише не удаљавају од гнијезда.

Тако је и било. Свакога дана у исто вријеме млада вјeverица чекала је свог новог друга и онда би скакутала с дрвета на дрво, трчала од жбуна до жбуна, прескакала камење уз планински поток. Сваки пут врапчић је открио неки нови детаљ у шуми.

Био је срећан јер је уз помоћ свог друга добио другачија, али сигурна крила.

Другачија крила

Jesen je. U šumi vrvi od različitih životinja koje se pripremaju za hladne zimske dane. Mlada vjeverica je hitro sletjela s drveta i krenula da skuplja žireve i lješnike koji su bili skriveni u travi. Odjednom primijeti neko nepoznato stvorenje. „Jesi li ti ptica?“

„Jesam, ja sam mali vrabac. Ispao sam iz gnijezda i ne mogu da se vratim nazad. A ti, jesi li ti opasni mačak? Hoćeš li me pojesti?“- upita prestrašeno vrabac. Majka je kazala vrapčiću da su mačke njihovi neprijatelji i ako ne bude oprezan može postati lak plijen.

„Ma ne, ja sam vjeverica, biljojed. Jedem orahe, lješnike i žireve. Volim da skakućem po drveću. A zašto ne poletiš nazad u gnijezdo?“ Čudila se vjeverica.

„Meni nijesu porasla krila kao ostalim vrapčićima, pa ne mogu da letim. Zato mi je mama rekla da ne izlazim iz gnijezda.“

„Mora da često ostaješ sam kad tvoji roditelji, braća i sestre odlete da traže hranu.“

„Tako je, mnogo vremena provodim sam. Nemam druga za igru.“ Reče tužno vrapac.

„A što radiš kad si sam?“ - upita zabrinuto vjeverica.

„Gledam nebo i ptice kako lete, gledam male bijele oblake koji se stalno mijenjaju i prave različite oblike. Ponekad pjevam. Danas sam pokušao da poletim, htio sam da upoznam šumu ali sam pao.“

„Ja ći ti pomoći da vidiš šumu. Popni se na moja leđa pa ćemo zajedno prošetati.“ - reče vjeverica.

Onda se vrapac sjeti da se nije javio mami. „Bolje da me vratiš u gnijezdo. Tamo ću sačekati mamu, upознаćeš je. Ona će mi sigurno dopustiti da s tobom upoznam šumu.“ Vjeverica se složi. Vrati vrapca u gnijezdo.

Ubrzo stiže mama noseći u kljunu crvića za svog malog vrapca.

Vjeverica i vrapčić ispričaše mami kako su planirali da obiđu šumu. Mama se složi da prošetaju ali da se suviše ne udaljavaju od gnijezda.

Tako je i bilo. Svakoga dana u isto vrijeme mlada vjeverica čekala je svog novog druga i onda bi skakutala s drveta na drvo, trčala od žbuna do žbuna, preskakala kamenje uz planinski potok. Svaki put vrapčić je otkrio neki novi detalj u šumi.

Bio je srećan jer je uz pomoć svog druga dobio drugačija, ali sigurna krila.

Текст 35

Кико, добри див

Дубоко у мору живи један велики, усамљени кит, Кико. Остале морске животиње га се плаше, сигурно зато што је много, много већи од њих. Знате да је кит највећа животиња на планети.

Свакога јутра из морских дубина до површине морске воде допире његова тужна пјесма. Једна млада, тек рођена риба управо је чула пјесму и јако јој се допала. Кренула је ка извору звука, полако пратила мелодију и дошла до Кика. Наранцаста риба, по имену Риђко стала је испред огромног

кита и рекла му: „Молим те, настави, твоја пјесма је јако лијепа.“ Кико збуњено упита: „Зар ме се не плашиш? Знаш ли да све рибе бјеже од мене, немам ни једног пријатеља, немам са ким да се играм.“

„Не, не плашим те се. Када овако лијепо пјеваш мора да си добар, да волиш остале животиње.“

„Моје комшије не вјерују да сам биљојед, мисле да се не може оволико порастати, ако само једеш биљке.“

„Ја сам Риђко, од сада смо пријатељи. Идем да се јавим родитељима, помислиће да ме је зграбила опасна неман.“

„Чудовиште као ја.“ Нашали се Кико. Тада Риђко схвати колико су неправедни према добрим циновима из морских дубина.

Сљедећег дана Риђко дође с родитељима. Кико је био бескрајно срећан. Риђкови родитељи испричаше рибама да у дубини мора живи необичан добри див који пјева најљепше и најтужније пјесме.

„Направићемо концерт добром диву,“ - рече једна предузимљива шаренперка. Сви одушевлјено прихватише.

Кико се плашио наступа пред великом публиком, поготово публиком која га се плаши, али рибе га убиједише да наступи.

На почетку концерта рибице су провиривале из корала, морских спрудова, скривале се иза великих риба, јер их је било страх слушајући приче старијих риба о опасним китовима. Кад је Кико запјевао сав страх и неповјерење нестале и рибља срца заиграше од љепоте.

Кико је од опасне немани постао пјевачка звијезда. Свакога дана увесељавао је морски свијет својим пјесмама које више нису биле тужне, биле су то пјесме о пријатељству. Кико је захваљујући својој жељи за пријатељима промијенио мишљење других о себи и својој врсти.

Ajkule više nisu napadale ribe koje su se družile sa Kikom. Znaete da se ajkule plaše kitova.

Kiko, dobri div

Duboko u moru živi jedan veliki, usamljeni kit, Kiko. Ostale morske životinje ga se plaše, sigurno zato što je mnogo, mnogo veći od njih. Znaete da je kit najveća životinja na planeti.

Svakoga jutra iz morskih dubina do površine morske vode dopire njegova tužna pjesma. Jedna mlada, tek rođena riba upravo je čula pjesmu i jako joj se dopala. Krenula je ka izvoru zvuka, polako pratila melodiju i došla do Kika. Narandžasta riba, po imenu Riđko stala je ispred ogromnog kita i rekla mu: „Molim te, nastavi, tvoja pjesma je jako lijepa.“ Kiko zbunjeno upita: „Zar me se ne plašiš? Znaš li da sve ribe bježe od mene, nemam ni jednog prijatelja, nemam sa kim da se igram.“

„Ne, ne plašim te se. Kada ovako lijepo pjevaš mora da si dobar, da voliš ostale životinje.“

„Moje komšije ne vjeruju da sam biljojed, misle da se ne može ovoliko porasti, ako samo jedeš biljke.“

„Ja sam Riđko, od sada smo prijatelji. Idem da se javim roditeljima, pomislice da me je zgrabila opasna neman.“

„Čudovište kao ja.“ - našali se Kiko. Tada Riđko shvati koliko su nepravедni prema dobrim džinovima iz morskih dubina.

Sljedećeg dana Riđko dođe s roditeljima. Kiko je bio beskrajno srećan. Riđkovi roditelji ispričaše ribama da u dubini mora živi neobičan dobri div koji pjeva najljepše i najtužnije pjesme.

„Napravićemo koncert dobrom divu,“ - reče jedna preduzimljiva šarenperka. Svi oduševljeno prihvatise.

Kiko se plašio nastupa pred velikom publikom, pogotovo publikom koja ga se plaši, ali ribe ga ubijediše da nastupi.

Na početku koncerta ribice su provirivale iza koralaa, morskih sprudova, skrivale se iza velikih riba, jer ih je bilo strah slušajući priče starijih riba o opasnim

kitovima. Kad je Kiko zapjevao sav strah i nepovjerenje nestade i riblja srca zaigraše od ljepote.

Kiko je od opasne nemani postao pjevačka zvijezda. Svakoga dana uveseljavao je morski svijet svojim pjesmama koje više nisu bile tužne, bile su to pjesme o prijateljstvu. Kiko je zahvaljujući svojoj želji za prijateljima promijenio mišljenje drugih o sebi i svojoj vrsti.

Ajkule više nisu napadale ribe koje su se družile sa Kikom. Znae da se ajkule plaše kitova.

Јесења шетња шумом

У договору с учитељицом одлучили смо да посјетимо Национални парк Биоградска гора која је једина прашума у мојој земљи. То је мјесто на коме се налази дрвеће старо стотинама година, огромна стабла са густим крошњама бране сунчевим зрацима да продру до ниске траве. Биоградска гора је дом различитим врстама биљака, необичним инсектима, крупној дивљачи као што су медвјед, јелен, дивља свиња.

Узбуђење је било велико, нисам ни спавала у страху да не закасим.

Аутобус је чекао испред школе тачно у осам сати.

Били смо нестрпљиви да кренемо што прије. Учитељица нас је подсјетила да станемо у ред. Понекад заборавимо на правила понашања која смо договорили на почетку школске године, али нас учитељица подсјети, користећи сличице које смо заједно нацртали. Када смо се смјестили започесмо пјесму нашег одјељења. Сами смо је смислили, а наставница музике компоновала.

Аутобус је изашао из града и кренуо цестом. Раскошна јесења природа у тоновим жуте, златне, наранцасте, црвене, зелене боје смењивала се пред нашим очима као најбољи филм о природи.

Приближавали смо се Биоградској гори уским путем преко мостића.

Аутобус се зауставио испред густе шуме којим је вијугала шумска стаза. Стали смо у ред по двоје и кренули у истраживање. Друштво нам је правио шумар Вито који је чувар националног парка.

Приђосмо језеру. Стадосмо на понту да би били ближе води. Учитељица нам је рекла да будемо опрезни да не бисмо бућнули у воду. Хана и Јакша су били први у колони. Хана је из торбе узела апарат да фотографише, у том трену соко пролетје изнад наших глава, уплаши Хану која се затетура и нађе усред воде. Срећа па је вода у том дијелу језера плитка, Хани до рамена. Шумар је хитро изведе на обалу. Умота је у своју јакну и одведе до колибе у којој је у камину треперила ватра.

Успјели смо да нађемо суву гардеробу за Хану, само нам је фалила обућа. Тада се учитељица сјети да у ранцу има пар патика. Мало већи број али су послужиле да наставимо пут. Хана се опет добро осјећала. Учитељица је објаснила да се такве ствари дешавају.

Цио дан смо истраживали шуму, сакупљали шишарке, брали цвијеће за хербаријум.

Предвече смо стигли кући уморни и задовољни. Ово је био дан за памћење. Пуно тога смо научили. Прегршт разноврсних биљака смо ставили да се осуше, а онда их лијепили у хербаријум. Надам се да ће послужити и мојој сестри која је ђак првак.

Jesenja šetnja šumom

U dogovoru s učiteljicom odlučili smo da posjetimo Nacionalni park Biogradska gora koja je jedina prašuma u mojoj zemlji. To je mjesto na kome se nalazi drveće staro stotinama godina, ogromna stabla sa gustim krošnjama brane sunčevim zracima da prodru do niske trave. Biogradska gora je dom različitim vrstama biljaka, neobičnim insektima, krupnoj divljači kao što su medvjed, jelen, divlja svinja.

Uzbuđenje je bilo veliko, nisam ni spavala u strahu da ne zakasnim.

Autobus je čekao ispred škole tačno u osam sati.

Bili smo nestrpljivi da krenemo što prije. Učiteljica nas je podsjetila da stanemo u red. Ponekad zaboravimo na pravila ponašanja koja smo dogovorili

na početku školske godine, ali nas učiteljica podsjeti, koristeći sličice koje smo zajedno nacrtali. Kada smo se smjestili započesmo pjesmu našeg odjeljenja. Sami smo je smislili, a nastavnica muzike komponovala.

Autobus je izašao iz grada i krenuo cestom. Raskošna jesenja priroda u tonovim žute, zlatne, narandžaste, crvene, zelene boje smenjivala se pred našim očima kao najbolji film o prirodi.

Približavali smo se Biogradskoj gori uskim putem preko mostića.

Autobus se zaustavio ispred guste šume kojim je vijugala šumska staza. Stali smo u red po dvoje i krenuli u istraživanje. Društvo nam je pravio šumar Vito koji je čuvar nacionalnog parka.

Pridosmo jezeru. Stadosmo na pontu da bi bili bliže vodi. Učiteljica nam je rekla da budemo oprezni da ne bismo bućnuli u vodu. Hana i Jakša su bili prvi u koloni. Hana je iz torbe uzela aparat da fotografiše, u tom trenu soko proletje iznad naših glava, uplaši Hanu koja se zatetura i nađe usred vode. Sreća pa je voda u tom dijelu jezera plitka, Hani do ramena. Šumar je hitro izvede na obalu. Umota je u svoju jaknu i odvede do kolibe u kojoj je u kaminu treperila vatra.

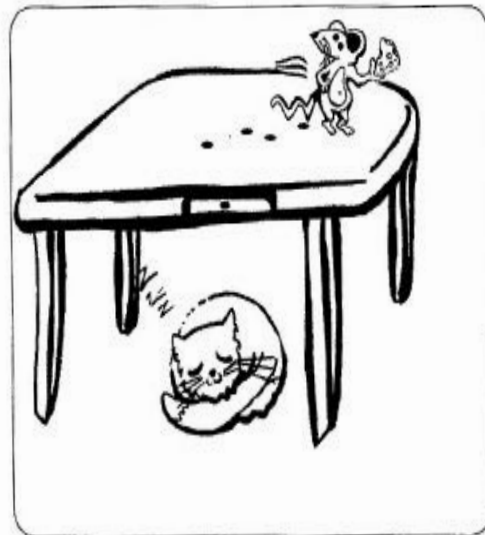
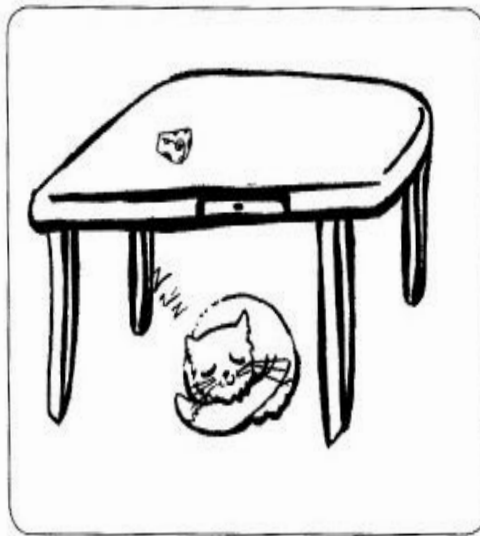
Uspjeli smo da nadjemo suvu garderobu za Hanu, samo nam je falila obuća. Tada se učiteljica sjeti da u rancu ima par patika. Malo veći broj ali su poslužile da nastavimo put. Hana se opet dobro osjećala. Učiteljica je objasnila da se takve stvari dešavaju.

Cio dan smo istraživali šumu, sakupljali šišarke, brali cvijeće za herbarijum.

Predveče smo stigli kući umorni i zadovoljni. Ovo je bio dan za pamćenje. Puno toga smo naučili. Pregršt raznovrsnih biljaka smo stavili da se osuše, a onda ih lijepili u herbarijum. Nadam se da će poslužiti i mojoj sestri koja je đak prvak.

Zadamac - Na osnovu slika sastavi priču – Od ponuđenih slika dijete priča priču. Nakon toga zapisuje priču. U skladu sa tim u početku dijete treba da za svaku sliku napiše po jednu rečenicu. S vremenom usložnjavajte zahtjev prateći mogućnosti, potrebe, tempo deteta.

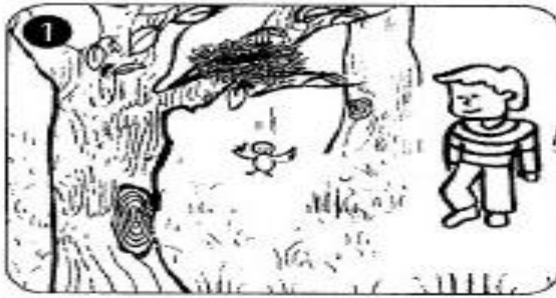
Priča u slikama 1

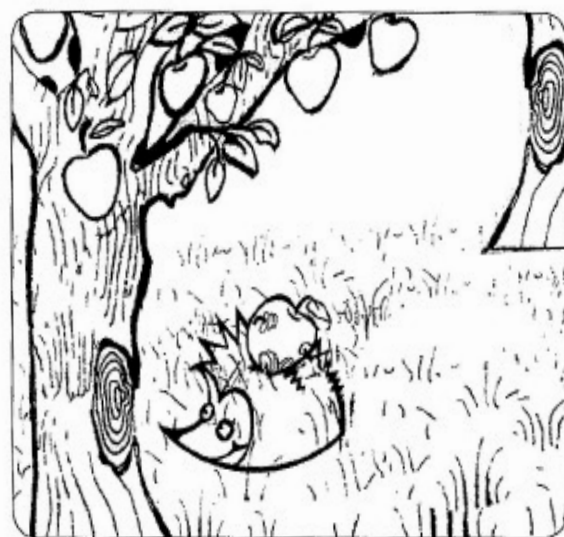
Priča u slikama 2

Priča u slikama 3

Priča u slikama 4

Priča u slikama 5

Priča u slikama 6

Priča u slikama 7

